

STUDENTENLEVEN

Daten hoeft niet zo wanhopig te zijn: platform koppelt Leidse aan Delftse studenten

OPINIE

En wéér weet de minister alle wetenschappers te schofferen

ACHTERGROND

Vliegende prof: we hebben de Joint Strike Fighter echt nodig

ACHTERGROND

De nazi-academie die er nooit kwam: hoe het Duitse plan mislukte

STUDENTENLEVEN

Op de grootste cantus van het land hoef je niet per se naar de getver te gaan

WETENSCHAP

De energietransitie: de grootste uitdaging van de mensheid, maar het kan

Welkom op de site

Welkom op de nieuwe website van Mare. Ga voortaan naar www.mareonline.nl om continu op de hoogte te blijven van al het nieuws over de Leidse universiteit. En geen zorgen hoor: de papieren krant blijft natuurlijk ook gewoon bestaan. Klik en lees ze!

Achtergrond

MEER ACHTERGROND >

CULTUUR

Hardcore-veteraan Paul Elstak wil 's avonds liever bij zijn gezin zijn

ACHTERGROND

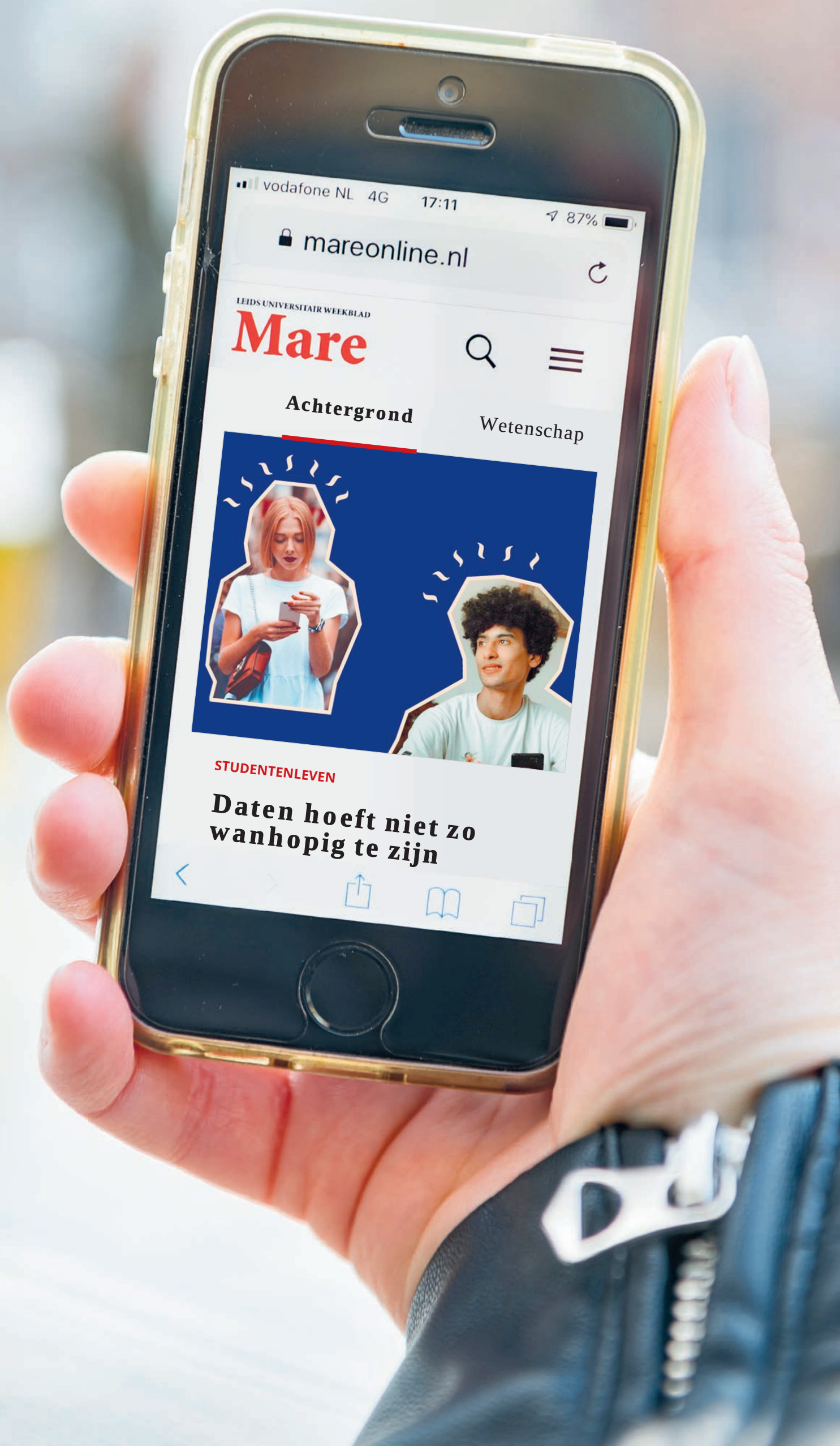
Poolse en Leidse juristen steggelen over het nut van de Europese Unie

ACHTERGROND

Lessen voor een beter leven volgens psychologieprofessor Dr. Does

De beste tip: vermijd de vermijding. Vraag jezelf af: 'Wat durf je niet? En waarom niet?'

Mare

‘Dit maakte Picasso toen hij kind was’

Pagina 8

Vliegende prof: we hebben de Joint Strike Fighter gewoon nodig

Pagina 3

De uni in oorlogstijd: Leiden moest de nazi-academie worden

Pagina 10

Hardcore-veteraan Paul Elstak zit ‘s avonds liever bij zijn gezin

Pagina 13

Daten hoeft niet wanhopig te zijn

Platform koppelt Delftenaren aan Leidse studenten (maar zonder chatten en swipen)

Klaar met Tinder en Happn? Vijf Delftse studenten willen het stigma op daten doorbreken en bedachten het platform Breeze. Logisch, want ‘hier zijn er vooral gasten, in Leiden is dat andersom’.

DOOR SUSAN WICHGERS ‘Goede ideeën ontstaan door met mensen te praten’, zegt Philip van den Heuvel (22, electrical engineering). Samen met *strategic product design*-studenten Marsha Goei (22) en Joris van Doorninck (24) bedacht hij Breeze, een nieuw datingplatform. Van den Heuvel: ‘We hadden zelf al het idee dat daten een probleem was, dus zijn we mensen gaan vragen: wat doe je zoal op dat gebied en wat voor problemen ervaar je? Daar hebben we een oplossing voor gezocht.’

‘Het is een moeilijk ding, dat daten’, zo vat Goei die gesprekken samen. ‘Zeker in de studentenwereld. Er zijn heel veel kerstdiners en andere datediners, dan is het supernormaal als je een vreemde belt om een avondje gezellig wat te gaan drinken. Maar als je in een andere setting met z’n tweeën een drankje wil doen, zit daar opeens een stigma op. Dat durven mensen niet zo goed.’

Van Doorninck merkte dat studenten wel graag nieuwe mensen ontmoeten en daten leuk vinden, maar dat het taboe is om te zeggen dat je echt naar iemand op zoek bent. ‘Als je vraagt of ze actief aan het daten zijn, antwoordt niemand bevestigend. Dat klinkt dan zo wanhopig. Maar als we vragen of ze open staan om te daten, dan zegt iedereen: “Echt wel.” Het probleem is vaak ook dat het gewoon niet gebeurt. Dat is natuurlijk een dingetje in Delft omdat hier vooral gasten zijn, en in Leiden is het weer andersom.’

Daarom richten de bedenkers van Breeze zich in eerste instantie vooral op Leidse en Delftse studenten. Binnen de paar weken dat ze bestaan, hebben ze al bijna honderd aanmeldingen. Op de website vul je een profiel in met wat informatie over jezelf en upload je drie foto’s. Dan sturen zij je wekelijks twee profielen via Whatsapp, waarna je aan kunt geven of je wel of niet met

ze op date wil.

Dat werkt een stuk beter dan het eindeloze aanbod dat je bijvoorbeeld op Tinder krijgt, denkt Van den Heuvel. ‘Als je zoveel opties krijgt, heb je altijd het idee dat je verkeerd kiest. Want misschien komt er daarna iets beters voorbij. Daarom hebben we gekozen voor uitgebreidere profielen.’

Al die profielen zijn in een matrix verwerkt, waarin de bedenkers kunnen zien wat potentiële matches zijn, en welke personen ze niet aan elkaar voor te hoeven stellen. ‘Wij zijn een soort Cupido’, zegt Goei. ‘Maar omdat we nog klein zijn, kunnen we niet meteen voor iedereen wat vinden’, vult Van Doorninck aan. ‘Tegen mensen die op hetzelfde geslacht vallen heb ik gezegd: “Hartstikke leuk dat je erbij bent, maar het kan helaas nog even duren”. Dit is ook nog maar een test, voordat we een app gaan bouwen.’

Als er wel een match is, regelt Breeze een datum en locatie voor een date. In tegenstelling tot andere datingplatformen kun je dus niet met elkaar chatten – je spreekt elkaar voor het eerst meteen in de

echte wereld. Goei: ‘We hoorden van veel mensen dat ze dat bij die andere apps heel kut vonden, net als het swipen en de vleeskeuring. Toen dachten we: dat kan ook heel anders.’

Ook het verdienmodel wijkt af van bestaande datingapps. Tinder en Happn zijn erop gericht om gebruikers zo lang mogelijk op het platform te houden; Breeze wil juist dat mensen echt gaan daten. Daarom hebben ze afspraken gemaakt met een aantal horecagelegenheden. Als ze een koppel ergens plaatsen, krijgen ze een paar euro. ‘We willen dus hetzelfde als de gebruikers: dat ze elkaar ontmoeten’, zegt Goei. ‘We beloven geen liefde, we hopen juist dat het hiermee allemaal wat laagdrempeliger wordt. Maar ons uiteindelijke doel is natuurlijk wel een Breeze-baby.’

‘Ze kon gelukkig goed lullen’

‘Ik had geen idee wat ik kon verwachten’, zegt een Delftse gebruiker, die anoniem wil blijven. ‘Ik had alleen haar profiel gezien en kreeg een appje met hoe laat ik waar moest zijn. De eerste momenten zijn wel ongemakkelijk, maar het scheelt dat dat natuurlijk voor beide kanten geldt. De dame met wie ik was kon gelukkig goed lullen, dus dat was prima. Het was heel gezellig, maar ik heb het er verder bij gelaten.’

‘Dat je elkaar niet eerder gesproken hebt, zorgt wel dat je eerst dat standaardriedeltje af moet werken: wat studeer je en wat doe je zoal? Maar daarna is het gewoon als iedere andere date. Het was zeker een positieve ervaring, ik zou het nog wel een keer doen.’

The Usual Suspects

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071–527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 15.000
Hoofdedactie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mel Voet (stagiair) m.voet@gmail.com
Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Medewerkers
Vera Arntzen · Femke Blommaert · Holger Gzella · Tim Hoffman · Anne Kamsteeg · Marit de Roij · Benjamin Sprecher
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl
Basisontwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving marcel van den berg joostmarcellis.nl
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 – 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) · Prof. dr. Frank Israel (vice-voorzitter) · Dagmar Brouwer · Prof. dr. Willem van der Does · drs. Malou van Hintum · Emilie van Kinschot · Thomas van Klaveren · Nathan Oosthoek · Frank Rensen · dr. Alexander Pleijter · Marten Jesse Pot
Jaarabonnementen
Een jaarabonnement op Mare loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen Mare thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. Mare en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl.
Studenten betalen €25
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272
Ingezonden mededelingen
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

DOOR BART BRAUN Eerst even over mijn favoriete ergernis: de term ‘Matteüs-effect’. Daarmee wordt bedoeld dat de rijken rijker worden: de duivel schijnt altijd op de grootste hoop. Die term is ooit bedacht door de Amerikaanse socioloog Robert Merton, en is een verwijzing naar Matteüs 25:29. ‘Want aan ieder die heeft zal gegeven worden; maar wie niet heeft, hem zal nog ontnomen worden zelfs wat hij heeft.’

Dat effect bestaat, maar het heeft de verkeerde naam.

Om te beginnen behelst het Bijbelboek van Matteüs het complete leven van Jezus en niet alleen deze anekdote die Hij vertelde. En ten tweede heeft de spreker hier volkomen gelijk: dit is het verhaal over de rijke heer die zijn knechten geld leent. Twee gaan met dat geld aan het werk, verdienen meer geld en worden beloond, maar de onbenul die het geld verstopt had, krijgt straf: hij moet het inleveren.

Jezus *himself*, toch wel een soort van autoriteit als het over morele zaken gaat, geeft dit als voorbeeld van een goede zaak, terwijl de gebruikers van de term ‘Matteüs-effect’ het juist als iets onwenselijks zien.

Onder hen: de mensen die deze week onderwijsminister Van Engelshoven hoorden praten over de stress waaronder wetenschappers gebukt gaan als ze onderzoeksbeurzen aanvragen. De SP had Kamervragen gesteld over de werkdruk op universiteiten, en de onzekerheid rond het wel of niet krijgen van die beurzen maakt daar een groot deel van uit. Degenen die net wel zo’n beurs krijgen levert dat carrièregewijs een flink opkонтje op, ten opzichte van de onderzoekers die op een haar na misgrepen. Het vergroot ook flink de kans dat ze vervolgens wéér een beurs krijgen: het Dagobert Duck-effect in actie.

En wat zei Van Engelshoven, in al haar wijsheid? ‘Het is niet de bedoeling dat alle wetenschappers deze beurzen aanvragen, maar dat universiteiten bezien welke van hun meest excellente wetenschappers (...) kunnen indienen.’

Raad eens hoe universiteiten bepalen wie er het meest excellent is?

Door te kijken wie er beurzen krijgen. Zo wordt dat toch al aanwezige poenschepper-effect nog eens flink versterkt. De *usual suspects* krijgen het geld. De rest wacht, om met Matteüs te spreken: ‘geween en tandengeknars’.

Dat zou allemaal nog verdedigbaar zijn als wetenschappelijke kwaliteit net zo eenvoudig te meten was als de financiën van één rijke meneer uit het eerste-eeuwse Palestina, maar dat is nu eenmaal niet zo. Het is zelfs nog maar de vraag of ‘excellentie’ wel echt gekoppeld moet zijn aan wetenschappers. Een middelmatige onderzoeker die één keer in het leven een briljant idee heeft, zou die daar geen beurs voor mogen krijgen?

Kortom: minister Van Engelshoven schoffeert voor de zoveelste keer uitgerekend diegenen voor wie ze juist minister is. Dom en nodeloos. Had ik al eens gezegd dat dat ook geldt voor de naam ‘Matteüs-effect’?

Column

Huisje, boompje, fietsenrek

Mijn wetenschappelijke *main squeeze* van het moment is het Kennisatelier Duurzaamheid. Een samenwerking met de gemeentes Leiden en Den Haag. Ambtenaren komen met problemen rond het milieu en de stad, studenten schrijven daar hun scriptie over, en ik kijk met wat collega’s in hoeverre we er nog een wetenschappelijke publicatie van kunnen maken.

Hoewel ik nog niet zo 1-2-3 bedacht heb hoe ik ons stedenwerk tot een *Nature-* of *Science-*publicatie omvorm, haal ik enorm veel voldoening uit het project. Steden zijn interessante systemen, en, minstens net zo belangrijk, ik woon er zelf in.

Een jaar geleden werd mijn fiets door de gemeente weggehaald. Moest ik naar een afgelegen industrieterrein om hem op te halen. En een boete betalen. Terwijl er gewoon echt geen plek meer was voor mijn fiets. Als ik een auto had gehad was het een ander verhaal geweest. Of ze nu in beweging zijn, of geparkeerd staan. Het hele straatbeeld wordt gedomineerd door die (overwegend) fossiele kren-gen.

Twee weken geleden is een student afgestudeerd op de vraag hoeveel parkeerplaatsen je zou moeten ombouwen naar fietsrekken om te voorkomen dat er nog langer onschuldige fietsen naar het fietsendepot worden afgevoerd. En om welke parkeerplaatsen het dan precies gaat. Behalve dat het echt goed onderzoek was met data en wiskunde en alles erop en eraan is het ook gewoon hilarisch.

Maar goed. Auto’s even terzijde gelaten, steden onderzoeken is tegenwoordig helemaal in. Stadslab, *living lab*, lab als stad, leren met de stad. Of kennisatelier dus.

Laatst was ik bij een evenement over onderzoek doen in steden. Gewoon uit interesse, om te zien hoe mijn collega’s het er vanaf brengen. Daar was een presentatie van een Rotterdams project, dat al enige jaren liep. De oprichter had een wervend verhaal over hoe de bewoners zich enorm gehoord voelden, nu er naar hun mening werd ge-

vraagd. Duizenden studenten hadden kennism gemaakt met onderzoek, en honderden projecten waren uitgevoerd. Fantastisch allemaal.

Gevraagd naar echt concrete resultaten van de afgelopen jaren, kwam hij met enkele voorbeelden waarbij de bewoners zich nu eindelijk eens gehoord voelden. Dat hadden we eerder gehoord. Je zag – heel subtiel maar onmiskenbaar – een licht golfje door de zaal gaan, toen bij toch op z’n minst een derde van de aanwezigen de *bullshit detector* afging. Want bewoners zich gehoord laten voelen dat is mooi meegenomen, maar dat is natuurlijk niet waar het om gaat in onderzoek.

Even later kwamen er wel wat goede voorbeelden naar boven. Het *bullshit*-alarm was voorbarig. Ik noem het vooral omdat het een interessant moment was, dat me achteraf aan het denken zette. Want is dat bij mijn eigen project niet wel gewoon het geval? Dat succes wordt gedefinieerd in hoeverre een ambtenaar zich gehoord voelt door de wetenschap?

We hebben met ons Kennisatelier Duurzaamheid nu een tiental scripties afgeleverd die min of meer een vraag van een ambtenaar beantwoord hebben. En we krijgen enorm positieve feedback van die ambtenaren. Maar als ik daar op het podium had gestaan, en iemand had mij gevraagd wat er nu precies fysiek in Leiden was veranderd als gevolg van ons onderzoek?

Helemaal niets.

De wetenschappelijke papers komen vanzelf wel. Mijn doel voor 2019 wordt om met onze studenten iets in de stad te veranderen. Een nieuw boompje of fietsenrek. Op een plek die volgens ons onderzoek helemaal perfect is voor precies die boom of dat fietsenrek. En liefst op een plek waar nu nog een auto geparkeerd staat natuurlijk.

BENJAMIN SPRECHER is universitair docent bij het Centrum voor Milieuwetenschappen in Leiden

Mensen

We moeten Rusland afschrikken

Defensie is niet meer ingesteld op een grootschalig conflict

Nederland kan niet zonder Joint Strike Fighter, zegt de nieuwe hoogleraar 'War Studies' en voormalig F16-piloot Frans Osinga. 'Anders doe je niet meer mee.'

DOOR VINCENT BONGERS 'Dicht bij de grond vliegend kun je je maar weinig permitteren, want dingen gaan heel erg snel. Dan blijf je wel alert,' vertelt commodore van de Koninklijke Luchtmacht Frans Osinga (1963) over zijn tijd als piloot van een F-16 gevechtsvliegtuig. 'Tegenwoordig wordt er hoger gevlogen, want je kunt ook van grote afstand heel precies zijn. Ik voerde missies uit in de tijd van de Koude Oorlog. We deden toen zeer intensieve laagvlieg oefeningen. Dat is heel heftig en riskant. Ik ben collega's verloren door ongelukken.'

De missies waren mentaal heel zwaar, legt Osinga uit. 'Ik was zo geconcentreerd dat ik na een vlucht nog ongeveer elke minuut kon vertellen. Verder ben je fysiek inspannend bezig. De G-krachten bij het simuleren van gevechten zijn zeer sterk. Bij 5G begint het bloed echt uit je hoofd te stromen. Als je dan niet goed getraind bent, raak je bewusteloos. Bij 9G trekken, iets wat je liever niet doet, krijg je kleine bloedingstoringen op je arm. Dat doet gewoon pijn.'

Vorige maand werd Osinga benoemd tot bijzonder hoogleraar 'War Studies' aan de Universiteit Leiden. 'Vliegen in de F-16 is voor mij een gesloten boek. Het is echt voorbehouden aan jonge mensen die dat dagelijks doen. Ik heb gekozen voor het beleidsmatige en het academische.' Toch was er onlangs nog een epiloog. 'Twee maanden geleden was ik nog aan boord van een F-16 om te kijken hoe het toestel op dit moment wordt ingezet. Bij een oefenmissie die verrok van luchtmachtbasis Volkel zat ik achterin. De sensoren en radar zijn sterk verbeterd, de wapens zijn veel

Frans Osinga: 'Ik kan de militairen uitleggen wat er op de universiteit speelt, en op de academie de militair-strategische kant belichten.'

accurater. Het was leerzaam om te zien hoe de tactieken hierdoor zijn veranderd.'

Osinga werkt een dag in de week bij het Institute of Security and Global Affairs in Den Haag. 'Ik geef colleges voor de bachelor Security Studies en de minor Global Affairs. Verder ben ik als hoogleraar verbonden aan de Nederlandse Defensie Academie in Breda. 'Ik kan vanwege mijn ervaring een brug slaan tussen de academische en de operationele wereld. De militairen kan ik uitleggen wat er op de universiteit allemaal speelt, en in het academische domein kan ik de militair-strategische kant belichten. Ik kan laten zien wat er op dat niveau gebeurt als de NAVO of

de VN een besluit neemt om troepen in te zetten. En of zo'n plan succesvol kan zijn, of juist niet.'

Toen Osinga nog missies vloog kwam de dreiging uit het oosten, en die oude vijand is weer terug. 'Sinds de annexatie van de Krim door Rusland is de rol van Defensie flink veranderd. We hebben met een heel assertief Rusland te maken. Poetin heeft zijn krijgsmacht fors gemoderniseerd en heeft sterk geïnvesteerd in nucleaire wapens en raketssystemen. Daarnaast zijn er nog de zogeheten hybride dreigingen: cyberoorlog, propaganda en fake news. Poetin probeert de militaire superioriteit van het westen af te stompen, en de geloofwaardigheid van de NAVO te

ondermijnen. Om met name de Baltische staten, maar ook Polen en Hongarije, gerust te stellen, is het nodig om een geloofwaardige afschrikking te realiseren tegen Rusland. Dat proberen de lidstaten dan ook te doen. De defensiebudgetten stijgen; over vijf jaar moeten die naar twee procent van het bruto nationaal product. Je wilt Poetin niet het idee geven dat hij avonturistisch kan worden.'

Er moet best veel veranderen, vindt Osinga. 'We zijn vijftien jaar druk bezig geweest met operaties in bijvoorbeeld Afghanistan en niet meer ingesteld op een mogelijk grootschalig conflict. Daarnaast is de defensiecapaciteit door heel Europa heen sterk gereduceerd, waardoor we

militaire tekortkomingen hebben. Die tracht de NAVO op te lossen. Een van de problemen waar Rusland ons voor plaatst is de uitbreiding van haar luchtafweercapaciteit. Met de F-16 zijn we niet langer in staat om een luchtoverwicht te creëren. De F-35-toestellen (de Joint Strike Fighter, red.) die we aanschaffen spelen een cruciale rol in het herstellen daarvan. Vanwege de dreiging moeten we echt naar een nieuwe generatie vliegtuigen toe, anders doe je niet meer mee aan het moderne gevecht.'

Osinga zal niet mee kunnen vliegen in een F-35 om de systemen in de cockpit te testen. 'Dat is onmogelijk. Die wordt namelijk niet als tweezitter geleverd.'

Frutti di Mare

Reanimeren is net als fietsen

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK 'Gaait het meneer? Meneer? Gaait het?' roept Elaine van Ee (19, tweedejaars geneeskunde) terwijl ze zich over het slachtoffer ontfermt. 'Jij! Met dat zwarte shirt! Bel 1-1-2! Jij met die blauwe trui, haal een AED en kom zo snel mogelijk terug!' commandeert ze twee studenten die om haar heen staan.

Met twee vingers duwt ze het hoofd van het slachtoffer naar achteren zodat de tong de luchtweg niet kan blokkeren, knielt voorover en luistert tien seconden om de ademhaling te controleren. Geen ademhaling. Geen op neer gaande borstkas. Van Ee vouwt haar handen in elkaar, legt haar rechterhandpalm op de borstkas, strekt haar armen en begint te duwen.

Een groepje instructeurs van de Taskforce QRS Leiden geeft zondagmiddag in het Leidse Volkshuis een cursus reanimeren. Dagelijks krijgen in Nederland 35 mensen buiten het ziekenhuis te maken met een zogeheten circulatiestilstand – waarbij het bloed niet meer wordt rondgepompt. Dat zijn er bijna 13.000 per jaar. En daarom is het van levensbelang dat zoveel mogelijk mensen kunnen reanimeren, vindt

stichting QRS Leiden, die met de Plaatselijke Kamer van Verenigingen en de vijf grote Leidse studentenverenigingen een reanimatiecursus organiseert voor studenten en andere inwoners.

Steven Stroet (hbo rechten) hoefde niet lang na te denken om de cursus bij te wonen. 'Ik vind het een fijn idee dat ik hulp kan bieden als er zoiets gebeurt.'

Als de instructeurs klaar zijn met de demonstratie, is het de beurt aan de cursisten. Nadat Stroet de reanimatiepop wakker probeert te roepen en medestudenten instrueert de ambulance te bellen en een AED te halen, doet hij dertig borstcompressies. Daarna knijpt hij de neus van de pop dicht, vouwt zijn mond om de mond van de pop en blaast lucht in de opening. Na twee korte beademingen start hij weer met reanimeren.

'Het is lastiger dan je denkt', zegt Stroet na de oefening. 'Er zijn veel stappen die je moet doorlopen. Op een gegeven moment drukte ik met mijn hele handen in plaats van met mijn handpalm op de borstkas.'

Ook Rosa van Dijke (22, geschiedenis), vindt het nog best moeilijk. 'Ik had

dat parachute-effect, dat de borstkas een beetje terugstuitert. Dat kwam omdat ik te ver met mijn lichaam naar achteren ging.'

Instructeur Van Ee legt uit dat het een kwestie van oefenen is. 'Op het begin denk je: reanimeren, dat kan ik toch niet? Maar als je het een aantal keer herhaalt, kun je het uitstekend. Dan is het net als fietsen.'

Het uitvoeren van een reanimatie kost best wat inspanning voor de hulpverlener, dus die mag maximaal twee minuten achtereen reanimeren. Kim Beetsma (22, biofarmaceutische wetenschappen) snapt dat wel: 'Ik vond het heel zwaar.' Maar het is niet ingewikkeld, vult Kelly Euverman (20, psychologie) aan. 'Je moet gewoon even weten hoe: niet te hard drukken, maar ook niet te zacht.'

Toch breken er regelmatig ribben, weet een instructeur. 'Gebeurt dat niet, dan heb je eigenlijk geen goeie reanimatie gedaan.'

'Dus', waarschuwt instructeur Melanie de Vries (tweedejaars geneeskunde), 'doe het niet in een ver buitenland. In de Verenigde Staten, bijvoorbeeld, kun je worden aangeklaagd als je bij

de reanimatie iemands rib breekt.'

Aan het eind van de cursus krijgen alle deelnemers een certificaat, en een laatste tip van de instructeur: 'Al-

les wat je doet zorgt ervoor dat je het slachtoffer een kans geeft. Als het toch misgaat, bedenk dan dat het niet jouw schuld is.'

Als je geen ribben breekt, ging het niet goed.

Foto Taco van der Eb

Nieuws

Verdachte brandstichting Hillegom nog vast

De 21-jarige man uit Hillegom die vorige week is opgepakt voor mogelijke brandstichting aan de Stationsweg op 17 januari in dezelfde plaats, zit nog in beperkingen. Dat zegt een woordvoerder van het Openbaar Ministerie. Bij de brand kwam een 27-jarige Leidse sterrenkunde-promendus uit China, Maolin Zhang, om het leven. ‘De verdachte mag alleen contact hebben met zijn advocaat. De beperkingen zijn ingesteld ten behoeve van het lopende strafrechtelijk onderzoek’, aldus de woordvoerder. Het Openbaar Ministerie wil niet zeggen of er een relatie is tussen de vermoedelijke brandstichter en het slachtoffer, of over hoe ze de verdachte op het spoor zijn gekomen. ‘Het enige wat wij nu kwijt kunnen, is dat we redenen hebben om aan te nemen dat de verdachte mogelijk betrokken is geweest bij brandstichting.’

Den Haag wil 3000 extra studentenkamers

Den Haag wil tussen nu en 2026 drieduizend studentenwoningen erbij bouwen, bovenop de bijna tweeduizend kamers die eind volgend jaar al af zouden moeten zijn. Dit kondigden de wethouders voor wonen en onderwijs aan in de Haagse editie van het *Algemeen Dagblad*. De gemeente gaat daarvoor samenwerken met huisvester DUWO en de verschillende onderwijsinstellingen in de stad, waaronder de Universiteit Leiden. Het is de bedoeling dat de nieuwe studentenkamers vooral in de buurt van de stations gaan komen, maar de precieze locatie ligt nog niet vast.

Burgerwetenschap

Het Leidse Citizen Science Lab, waarin onderzoekers en burgers samen werken aan onderzoek, gaat dit jaar met twee projecten van start. Iedereen die een idee had, mocht het indienen, en op die manier kwamen meer dan vijftig verschillende vragen binnen. Leidenaar Jeffrey van Gelder leidt een onderzoek naar plastic in de Leidse grachten: waar komen die plastic zakjes die je ziet drijven nou uiteindelijk terecht? Onderzoeker Mariska Kret van het Instituut Psychologie gaat een psychologie-lab op wielen opzetten, dat bijvoorbeeld op de markt of op festivals kan komen te staan.

Smartphonestuderen

De Universiteit Leiden heeft vier Come-nius-beurzen binnengehaald, die bedoeld zijn voor onderwijsvernieuwende projecten. De grootste beurs, 250 duizend euro, ging naar Ludo Juurlink, voor de ontwikkeling van manieren om smartphones te gebruiken bij de studie. De bedoeling is om bij zes cursussen op drie faculteiten studenten via hun smartphone toegang te geven tot toetsen, met pushberichten hen te herinneren aan hun studie, en hen te helpen bij toetsangst. De andere beurzen, tweemaal 50 duizend euro en eenmaal 100 duizend, gingen naar respectievelijk Krista Murchison (universitair docent Engels), Francesco Ragazzi (UD politicologie) en Fred Janssen (hoogleraar Didactiek van de Natuurwetenschappen).

Leidse jongeren

Alle jongeren tussen de 16 en 27 jaar kunnen in de komende weken een brief verwachten van de gemeente, meldt *Leidsch Dagblad*. In de brief staat een link naar een vragenlijst over onderwerpen die in de lokale politiek spelen. De gemeente wil op die manier meer inzicht verwerven in wat jongeren willen en verwachten van het plaatselijke beleid, omdat het een moeilijke doelgroep is om te bereiken. Na de zomer worden de uitkomsten van het onderzoek bekendgemaakt.

Raad raakt versnipperd

Acht zetels verdeeld over zes studentenpartijen

De twee nieuwe partijen die meededen aan de verkiezingen voor de universiteitsraad – de Liberale Studentenpartij en de Partij voor Biomedische Studenten – hebben beide een zetel behaald. Nu zijn de acht beschikbare zetels verdeeld over alle zes verkiesbare partijen.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Nu zijn de acht zetels nog verdeeld over vier partijen: ONS (3 zetels), CSL (2), LVS (2) en DSP (1). Maar doordat LSP en Partij voor Biomedische Studenten ieder een zetel hebben bemachtigd, moeten LVS en ONS het komend jaar met een zetel minder doen. De nieuwe verdeling is als volgt: ONS (2 zetels), CSL (2), LVS (1), DSP (1), LSP (1), PBS (1). LSP-lijsttrekker Bas Knapp is erg blij met de winst. ‘Bij de faculteit Rechten hebben we zelfs twee zetels behaald, dat is al helemaal gaaf.’ Een concreet plan waar Knapp in de universiteitsraad mee aan de slag wil, is het omhoog brengen van de bestuursbeurzen. ‘De beurzen die

Leidse studentenbesturen nu krijgen, zijn veel lager dan in andere steden. Terwijl een hogere beurs voor de begroting van de universiteit niet zoveel betekent en het voor studenten het verschil kan maken.’ Maarten Wille, lijsttrekker van Partij voor Biomedische Studenten, is verrast door de zetelwinst. ‘Ik had het niet verwacht, ik ben heel blij dat de studenten van het LUMC vertrouwen in me hebben en dat ik het LUMC mag vertegenwoordigen.’ Wille wil zich onder meer hard maken voor het invoeren van meer interactieve onderwijsvormen, waarbij gebruik moet worden gemaakt van meer digitale middelen. Daarnaast vindt Wille het van belang dat elke faculteit de ruimte blijft houden het onderwijs vorm te geven zoals zij dat willen. ‘Er moet rekening worden gehouden met de bijzonderheden van elke faculteit.’ De partij die het meest heeft moeten inleveren, is LVS. Het aantal LVS-zetels is ook in de faculteitsraden gehalveerd. ‘Jammer, je hoopt altijd op meer’, reageert LVS-lijsttrekker Marlene van der Velden. ‘Maar gezien de competitie

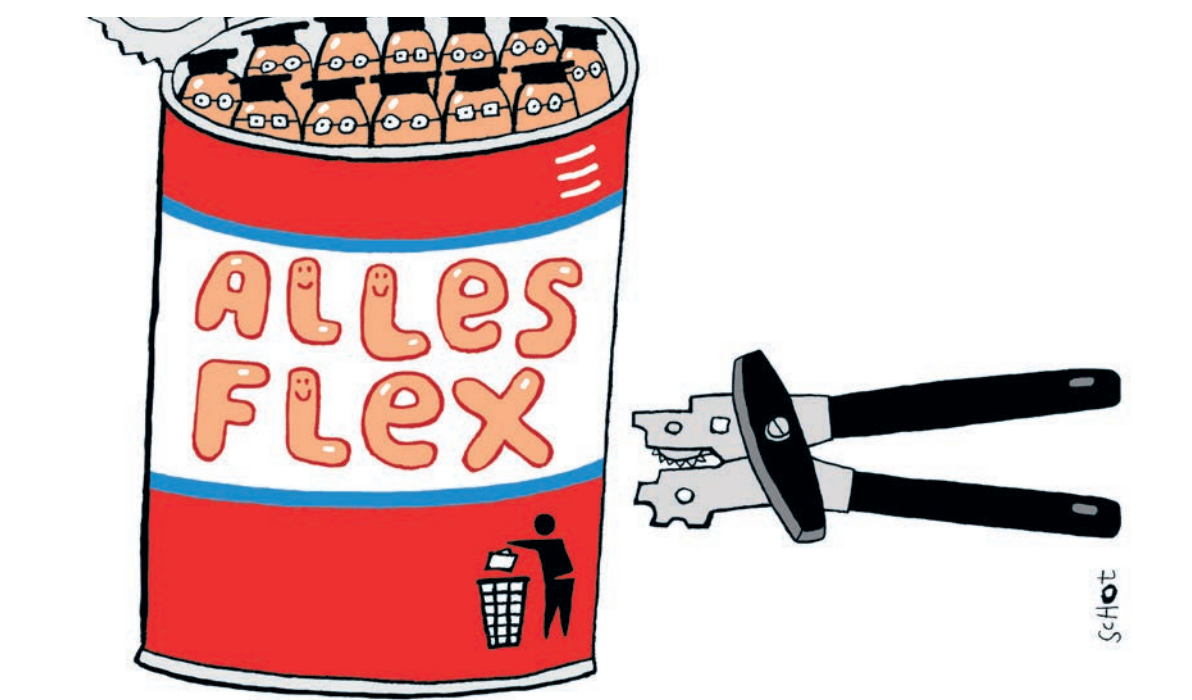
hebben we het best aardig gedaan. Als er zes partijen zijn, moeten andere partijen inleveren. Ik heb er bovenal veel zin in en we kunnen in ieder geval overal ons raadswerk blijven doen.’ Ook ONS heeft een zetel ingeleverd in de universiteitsraad, maar bleef in de faculteiten overal stabiel. Lijsttrekker Dorien de Koning blijft zich inzetten voor ‘de actieve student’ en ziet erop toe dat de universiteit studenten de ruimte geeft zich te ontwikkelen. Voor studenten die twee studies doen, zouden de onderwijstijden op de verschillende faculteiten bijvoorbeeld moeten worden geharmoniseerd. ‘Daar kan de universiteit terrein winnen’, zegt De Koning. Daarnaast staat verduurzaming, zoals het verminderen en scheiden van afval, hoog op de agenda. CSL is gehalveerd bij de faculteiten Rechten en Geesteswetenschappen, maar blijft op twee zetels in de universiteitsraad. ‘We hebben alles gedaan wat we konden’, reageert Hannah Borst. ‘Ik zie het als een uitdaging om met zes partijen in de raad te zitten.’ De partij zet zich tra-

ditiegetrouw in voor inclusiviteit en voor betere voorzieningen voor studenten met een functiebeperking. Ook de van oorsprong Haagse partij DSP heeft haar zetel behouden, en heeft daarnaast zetels bemachtigd in de raad van Geesteswetenschappen (2) en Sociale Wetenschappen (1). Lijsttrekker Madhur Dhupan: ‘In 2020 zou het aantal studenten op de Campus Den Haag 5000 zijn, maar dat worden er 7000. Het is er altijd erg druk. We willen een langetermijnplan voor meer faciliteiten op de campus.’ Ook blijft DSP zich hard maken voor studentenhuysvesting en een goed vertaalsysteem in de raad. De opkomst was dit jaar beter dan in 2018. Voor de universiteitsraad stemde 21,6 procent van de studenten, ten opzichte van 18 procent vorig jaar. Voor de faculteitsraden was het verschil soms nog veel groter: Archeologie ging van 15,3 naar 28,2 procent, FGGA van 12,9 naar 29,1 en Geesteswetenschappen van 17,2 naar 20,5 procent. Sociale Wetenschappen steeg van 22,4 naar 26,8 procent en het LUMC, dat vorig jaar niet meedeelde, haalde nu 27,1 procent.

‘Alleen toppers een beurs’

Minister van Onderwijs Ingrid van Engelshoven vindt dat het aanvragen van beurzen overgelaten moet worden aan de ‘excellente’ wetenschappers.

Dat schrijft ze in een antwoord op Kamervragen van de SP over toegenomen werkdruk in het hoger onderwijs. De minister van Onderwijs erkent dat het aanvragen van beurzen daaraan bijdraagt, en suggereert daarom dat universiteiten aansturen wie dat gaan doen: ‘Het is niet de bedoeling dat alle wetenschappers deze beurzen aanvragen maar dat universiteiten bezien welke van hun meest excellente wetenschappers, in lijn met de eigen onderzoeksagenda, kunnen indienen.’ De opmerking is problematisch: de ‘excellentie’ van onderzoekers op de universiteit wordt namelijk mede beoordeeld aan de hand van het aantal beurzen dat zij binnenhalen (zie pagina 2). Daarnaast heeft het ministerie in het verleden juist geld weggesluisd van de universiteiten naar beurzenverstrekker NWO, omdat deze objectiever zou oordelen over welk onderzoek het geld verdient, dan de universiteiten zelf. Van Engelshoven geeft verder geen toelichting. Wel is ze met een hoop instanties aan het praten over de werkdruk, schrijft ze. Met de Vereniging van Hogescholen en de

VSNU heeft ze bijvoorbeeld afgesproken om gaan praten over een ‘betere balans tussen kwaliteitsborging van opleidingen en administratieve lastendruk.’ Ook komt er deze maand een advies over het bekostigingssysteem van het hoger onderwijs. Die gaat ‘onder andere

over onbedoelde financiële prikkels ten aanzien van studentenaantallen en is daarmee ook relevant voor het verminderen van werkdruk.’ Een ander belangrijk punt van aandacht is de grote hoeveelheid tijdelijke contracten bij universiteiten en hogescholen. ‘In het al-

gemeen vind ik het aantal tijdelijke dienstverbanden te hoog en vind ik het zorgelijk dat medewerkers prestatiedruk ervaren omdat ze een tijdelijk contract hebben’, schrijft de minister. Van Engelshoven laat weten ‘het verminderen van tijdelijke dienstverbanden te stimuleren.’ **AK**

Zorgen bij Rechten om taaltoets

De taalvaardigheid van rechtenstudenten schiet nog steeds tekort. Mogelijk wordt de taaltoets ook in het tweede en derde jaar van de bachelor verplicht.

De taaltoets bij rechten is verplicht voor eerstejaars en is onderdeel van het vak Leiden Law Practices (LLP). Dat vak moet een student halen om de propedeuse af te kunnen ronden. ‘In het jaarverslag 2017-2018 van

de opleidingscommissie bachelor rechten staat dat studenten in het tweede en derde jaar van de bachelor mogelijk de toets ook verplicht moeten maken’, zei universitair docent Elsemieke Daalder tijdens de faculteitsraad maandag. ‘Ik onderschrijf het belang van taalvaardigheid, maar of de verplichte toets nou de beste manier is om dat te bereiken? Er komt veel administratieve rompslomp bij kijken.’

Verder gaan studenten die de toets al gehaald hebben, deze niet nog een keer serieus maken, verwacht Daalder: ‘Die zetten een vinkje bij “A” en gaan dan weer naar huis.’ Verplichten werkt dan niet. ‘De taaltoets voor bachelorjaar twee en drie is nog niet rond’, antwoordde Ton Liefwaard van het rechtenbestuur. ‘We hebben wel zorgen om de taaltoets in het eerste jaar. De slagingspercentages waren dit

jaar laag, ook bij de studenten die de toets een tweede keer deden. We zijn dus wel bezig met meer aandacht voor het belang van taal, maar dat hoeft dus niet de toets te zijn.’ Gerda Korevaar, coördinator afdeling onderwijsbeleid van de faculteit: ‘Voor de studenten in het eerste jaar zijn er kennisclips over taal. Deze clips zou je ook kunnen gebruiken in het tweede en derde jaar.’ **VB**

Nieuwe master ‘Ga vooral weg!’ afgekeurd

Opleiding LUMC lijkt te veel op bestaande studies

De master Population Health Management die het Leids Universitair Medisch Centrum in Den Haag wilde gaan geven, gaat voorlopig niet door.

DOOR BART BRAUN ‘Population Health Management’ is een combinatie van medische statistiek, Big Data en bestuurskunde. Het idee is dat je met goede beslissingen, gebaseerd op goede data, gezondheidsrisico’s beter onder de duim kan houden. Het LUMC heeft de afgelopen jaren groot ingezet op dat thema: de Haagse ves-

tiging draait vooral om Population Health, oud-minister Bussemaker werd aangetrokken, en er kwam een online cursus (mooc) die afgelopen woensdag van start ging.

Op de bijbehorende nieuwe masteropleiding is het echter nog even wachten. Nieuwe opleidingen moeten eerst de goedkeuring krijgen van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs, en die oordeelde negatief.

De wetenschappelijke en maatschappelijke waarde van de opleiding is prima, en de geschatte instroom van vijftig à zestig studenten is ‘realistisch’. Er is ook nog eens werk voor

mensen met dit soort opleiding, en dat heeft het LUMC ook aangetoond.

Het grote probleem is dat er al een aantal HBO- en WO-opleidingen bestaan die in de ogen van de commissie sterk lijken op de beoogde master, en dan is de arbeidsmarkt ineens wel te krap. Ook heeft de CDHO twijfels bij de keuze van Engels als voertaal voor de opleiding.

Oftewel: terug naar de tekentafel. ‘We betreuren het oordeel van de Commissie en beraden ons de komende weken op de volgende stappen’, laat het LUMC in een reactie weten.

‘Ga vooral weg!’

Bij een ontruiming vanwege een calamiteit moeten studenten en medewerkers van het KOG niet langer verzamelen voor het gebouw, maar zich juist verspreiden. Dat heeft te maken met angst voor school shootings.

Maar hoe breng je vervolgens iedereen ervan op de hoogte dat de kust weer veilig is? Dat is nog best een lastig te beantwoorden vraag, bleek tijdens de faculteitsraadsvergadering maandag, waar het arbo-veiligheid-milieu-jaarplan 2019 van Rechten werd besproken.

Het was altijd de bedoeling dat iedereen zich verzamelt in het Van der Werfpark tegenover het KOG als het alarm afgaat. Dat is echter geen handige strategie als iemand het plan heeft opgevat om te gaan schieten op studenten en staf.

‘Aan zo’n shooting willen we eigenlijk niet denken, maar we moeten daar wél aan denken’, legde Dennis Hoitink van het rechtenbestuur uit. ‘We willen niet dat iedereen zich dan verzamelt voor het gebouw, maar ook niet in het Van der Werfpark, aan de overkant. Mocht er een calamiteit zijn: ga weg bij het gebouw, ga de stad in. Daarnaast willen we in tegenstelling tot een aantal jaar geleden, eigenlijk vermijden dat de

hoofdingang gebruikt wordt. Gebruik dus de nooduitgangen aan de zijkant van het gebouw.’

‘Verspreiden is goed, want laatst was er een brandoefening en de hele straat stond vol, dan kan de brandweer er haast niet bij’, zei Caroline Boissevain van studentenpartij ONS. ‘Ik kreeg echter geen informatie over wanneer we weer terug het gebouw in konden. Hoe gaat de communicatie verlopen als mensen allemaal de stad in gaan?’

Opvallend is dat op de medewerkerssite van Rechten nog staat dat er verzameld moet worden in het Van der Werfpark.

Thomas van Beek, hoofd facilitaire zaken van Rechten gaf uitleg: ‘Op dit moment wordt het ontruimen van gebouwen nog geregeld door het Universitair Facilitair Bedrijf (UFB). Het ontruimen is echter in ontwikkeling. Een van de veranderingen is dat er rekening wordt gehouden met shootings. Die aanpassing is nog niet helemaal klaar.

‘Het idee bestaat om via de app van de universiteit studenten en medewerkers een seintje te geven dat het weer veilig is. Maar hierover zijn nog geen afspraken gemaakt met het UFB. Dat op de website nog het oude beleid staat, is een direct gevolg hiervan. **VB**

Biercantus op Augustinus, in 2008. Foto Taco van der Eb

‘Naar de getver gaan hoeft niet’

De Utrechtse studenten Oscar Verstege (20, bestuurs- en organisatiewetenschappen) en Jur van Wamel (23, commerciële economie) hebben nog 1500 studenten uit heel het land nodig om een biercantus XXL in de Johan Cruijff Arena op 28 juni te verwezenlijken.

Oscar, een biercantus XXL?

‘Jur en ik - we zijn huisgenoten - stonden in de keuken en dachten: hoe vet zou het zijn om een biercantus op heel grote schaal te organiseren? Dat is nog nooit eerder gebeurd. Toen we een Facebookevenement aanmaakten ging het heel hard; meer dan 11.000 mensen zijn geïnteresseerd. ‘Toen was het tijd voor de volgende stap, namelijk om deze mensen zich via onze website biercantusxxl.nl te laten aanmelden. Zo konden we de animo nog eens peilen. Inmiddels hebben meer dan 2500 studenten dat gedaan. We mikken op 4000 deelnemers, alles meer is meegenomen. Er is plek voor maximaal 8200 personen en studenten kunnen zich nog tot 25 april aanmelden. Pas als het definitief doorgaat, betaal je voor een ticket. Toegang is 30 euro, voor het bier betaal je apart.’

En de Arena ziet dit wel zitten?

‘De gesprekken zijn vergevorderd. De Arena helpt ons op alle mogelijke manieren en is heel enthousiast over het initiatief. Als we vierduizend deelnemers hebben, gaat het evenement door.’

Hoe gaat de cantus eruitzien?

‘Op het veld worden 1.030 tafels neergezet. Ook komt er een podium waar verschillende artiesten komen optreden. We hebben nog niet uitgerekend hoeveel bier er nodig is, daar gaat de cateraar van de Arena over. Inherent aan een cantus is dat er bier wordt gedronken, maar we willen niet stimuleren dat we allemaal naar de getver gaan.’

Hoe gaan jullie de veiligheid van die duizenden drinkende studenten waarborgen?

‘Dat ligt in handen van de Arena. Die heeft een vaste groep beveiligers en stewards die worden ingehuurd.’

Stel dat er toch iets misgaat, wie is er dan verantwoordelijk?

‘Die student drinkt dan toch zelf teveel? Dat hebben ze zelf in de hand. Natuurlijk moeten we reke-

ning houden met de risico’s, maar er worden zo veel biercantussen georganiseerd. Waarom zou het dan nu ineens misgaan?’

Omdat je in dit geval met een onoverzichtelijke en heel grote groep veel bier drinkt?

‘We vinden het niet nodig om de deelnemers verplicht alcohol te laten drinken. Er zijn ook zat cantussen zonder straffen en die zijn ook heel gezellig. We denken er nog over na of we überhaupt wel met straffen gaan werken, waarbij je bijvoorbeeld verplicht bier uit een laars moet adten. Wij gaan juist inzetten op muziek en gezelligheid, dat studenten uit heel het land bij elkaar komen om aan lange tafels bier te drinken en liederen te zingen. We willen ver van een grimmige sfeer blijven.

‘Deze biercantus moet een jaarlijks evenement voor de studententikeze student worden. We gaan eerst proberen de eerste editie te laten slagen, die op 28 juni van 19 tot 23 uur moet plaatsvinden. Met de aanmeldingen gaat het goed kant, dus we zijn optimistisch gestemd dat het kan doorgaan.’ **SVL**

Eftelingmuziek tegen zwervers

In de grofvuilopslag en de fietsenkelder van de Pelikaanhof draait voortaan de hele nacht de muziek van Eftelingattractie Carnaval Festival. Doel: zwervers waren die er slapen op de door studenten achtergelaten meubels.

Het gebeurt regelmatig dat ‘ongewenste personen’ in de ondergrondse fietsenkelder van het studentencomplex aan de Pelikaanhof verblijven, vertelt studentbeheerder Sander Kisteman van het studentencomplex. Daar bevindt zich namelijk ook de grofvuilopslag, waar studenten hun afgedankte bedden, matrassen en banken naartoe brengen en waar zwervers vervolgens op gaan liggen.

‘Ik kan het me ook wel voorstellen, want het is uit de wind en je zit beschut’, zegt Kisteman. ‘Maar het is niet de bedoeling. Als wij ze zien liggen, moeten we ze naar de politie of het Leger des Heils sturen. Maar

soms hebben ze verdovende middelen gebruikt of zijn ze gewoon niet weg te krijgen.’

Daar moest een oplossing voor worden bedacht, en dus lieten de beheerders zich inspireren door Amsterdam Centraal, waar op sommige plekken Eftelingmuziek wordt gedraaid om hangjongeren en toeristen weg te jagen.

‘Sinds vorige week draaien we van elf uur ’s avonds tot zes uur ’s ochtends Carnaval Festival in de fietsenkelder’, zegt Kisteman. ‘Hij staat op repeat, het is om gek van te worden. Het staat dermate hard dat het irritant is om er te verblijven, maar zacht genoeg dat de studenten die erboven wonen er niet wakker van liggen.’

‘Sindsdien hebben we geen ongewenste personen meer gezien’, zegt Kisteman. ‘Maar dat kan ook te maken hebben met het zachte weer. Of het dus echt werkt, moeten we nog even afwachten.’ **SVL**

LU-kaart opent afvalcontainers

Het pasje van de universiteit, de LU-kaart, kan ook gebruikt worden om ondergrondse vuilcontainers te openen. Net als ID-kaarten, bibliotheekpassen en smartphones. De gemeente zegt dat het tijdelijk is.

Normaal heeft elk huishouden één afvalpas, die alleen toegang geeft tot de dichtstbijzijnde afvalcontainers. Maar de LU-kaart lijkt toegang te geven tot een groot deel van de ondergrondse vuilnisbakken in Leiden. Andere passen werken ook: na een korte test door de Mare-redactie bleken ID-kaarten, Sligro-passen, bibliotheekkaarten en sommige smartphones de klep te openen. De OV-chipkaart werkt overigens niet.

De gemeente is ervan op de hoogte, zegt de woordvoerder desgevraagd. Sterker nog: het was een bewuste keuze om de containers tijdelijk toegankelijk te maken met meerdere passen. ‘Er is onlangs een software-update uitgevoerd. Daar-

door moet elke container opnieuw worden ingesteld. Bij de containers die nu nog opengaan met een universiteitspas, is dit nog niet gebeurd.’

Tijdens de update versoepelde de gemeente de ‘pasregels’, zegt hij. ‘Dat is om het probleem te voorkomen dat sommige containerpassen helemaal niet meer werken, en dan krijgen we helemaal problemen. Vertragingen, of opstoppen, waardoor je extra diensten moet laten rijden.’

Bij de versoepeling van de toegang is het onvermijdelijk dat de containers ook toegankelijk worden met andere passen, aldus de woordvoerder. ‘Anders hadden we het wel op ‘n andere manier gedaan.’

Vermoedelijk duurt het nog een paar weken voordat alle containers weer naar behoren werken. ‘Maar per dag kan maar een beperkt aantal containers hersteld worden. Ik verwacht dat in de komende twee weken alle containers weer op de juiste manier werken.’ **AK**

Achtergrond

Er komt geen Plexit

Poolse en Nederlandse rechtenstudenten bespreken de toekomst van Europa

Poolse rechtenstudenten gingen met Leidse studiegenoten in debat over de Europese Unie en het groeiende nationalisme.

DOOR VINCENT BONGERS 'Leiden is een heel mooie stad, met al die grachten', zegt Barbara Zielinska-Rapacz (23). 'Ik vind het zo leuk dat iedereen fietst. In Krakau, waar ik woon, is dat heel erg ongebruikelijk.' 'Ik wilde Barbara achterop mijn fiets meenemen', zegt Lineke Schrijver (23, master Europees recht). 'Maar dat vond ze toch een beetje eng. Toen zijn we maar gaan lopen.'

Het Europa Instituut van de Universiteit Leiden organiseerde vrijdag de Geremek-lezing, vernoemd naar de Poolse politicus Bronisław Geremek, die werd gegeven door oud-minister en voormalig vicepresident van de Raad van State, Piet Hein Donner. Voor die gelegenheid nodigde hoogleraar Europees Recht Rick Lawson tien Poolse studenten uit om naar Leiden te komen en koppelde hij ze aan Leidse studiegenoten.

'Het is grappig als je ineens een duo vormt met iemand die je helemaal niet kent', zegt Schrijver. 'We hebben elkaar pas een paar dagen geleden op Facebook toegevoegd. Nu slaapt Barbara in mijn studentenhuis op het Rapenburg.'

Behalve een masterclass van oud-topambtenaar en diplomaat Just de Visser, die ambassadeur in Warschau was, hebben de tweetallen de opdracht gekregen om een essay te schrijven over de toekomst van de EU. Het beste stuk wordt gepubliceerd op het Leiden Law Blog.

Uiteraard is er ook ruimte voor het verkennen van de stad. 'Alleen de overlevers hebben Café Roebels gered', zegt de Griekse Theo Tsomidis (25) die in Leiden de master human rights volgt. 'Een flink deel was toen al ingestort.' Zo ook zijn teamgenoot Agnieszka Rutkowska (20) van de Uniwersytet Ekonomiczny in Krakau. 'Ik moest om vier uur 's ochtends opstaan om mijn vliegtuig te halen. Ik had niet geslapen, dus ik heb de bar maar even overgeslagen.'

Tijdens de lunch discussiëren de studenten over de opkomst van nationalistische anti-EU-partijen. 'Er zijn veel Poolse politici die zeggen dat de EU slecht is', zegt Zielinska-Rapacz. 'Ik was acht toen we lid werden en zag dat er nieuwe wegen en gebouwen kwamen. Alles werd

Poolse en Leidse rechtenstudenten in discussie: 'Wij hebben veel te danken aan de EU, maar wij zijn hoogopgeleid, spreken meerdere talen en hebben geld om te reizen. Heel veel generatiegenoten kunnen niet profiteren van die voordelen.' Foto Taco van der Eb

beter. Al mijn vrienden zijn voorstander van de Unie.'

Maar niet iedereen ziet dat zo. 'Polen is heel erg verdeeld. Er zijn twee groepen: de nationalistische van de regerende Recht- en Rechtvaardigheid-partij (PIS) en de mensen die pro-EU zijn. De meerderheid van de Polen is blij met de Unie. Ik maak me geen zorgen. Er komt echt geen Plexit. Het beeld dat je van Polen krijgt, hangt ook heel erg af van welk medium je leest of kijkt. De staatstelevisie is bijvoorbeeld heel sterk op de hand van PIS. Hun uitzendingen zijn schandelijk: allemaal nepnieuws. We hebben echt de nodige problemen: de rechterlijke macht en de persvrijheid staan onder druk. Op dit moment is er ook protest van leraren.'

Rutkowska: 'Ze verzetten zich

tegen de reconstructie van het onderwijs die PIS doorvoert.' Zielinska-Rapacz: 'En ze verdienen heel weinig, zo'n 500 euro per maand.' Rutkowska: 'De staatsomroep probeert hun protest weg te moffelen, of schildert de docenten negatief af.'

Volgens Tsomidis is er niet alleen in Polen sprake van een tweedeling. 'Ik ben het ermee eens dat alle studenten hier veel te danken hebben aan de EU. Maar wij zijn hoogopgeleid, spreken meerdere talen en hebben geld om te reizen. Heel veel generatiegenoten en burgers kunnen niet profiteren van die voordelen. We moeten iedereen meenemen, als we de steun voor de EU willen behouden.'

Ik kom uit Griekenland. Wij waren de proefdieren van de EU. Uiteraard heeft mijn land zichzelf in

de problemen gebracht, maar veel Grieken vonden de EU te hard en te arrogant. Met die brute aanpak heeft de Unie haar eigen waarden ondergraven. Veel EU-voorstanders keerden zich toen af van Brussel.'

De landen buiten het centrum van de EU, zoals Griekenland en Polen, hebben minder invloed op de koers van de EU, vervolgt hij. 'We hebben gewoon niet dezelfde toegang tot de instituten in Brussel. Het is voor ons een ander spel dan voor Nederland. Als je niet echt meetelt, is het gevolg mogelijk nationalistisch populisme.'

Zielinska-Rapacz: 'Dat is een goed punt. Zo had ik er nog niet naar gekeken. Ik denk inderdaad dat beleidsmakers in Brussel sneller bij de bureaus kijken als er banen te verdelen zijn, dan naar lidstaten in de periferie.'

Schrijver: 'Vrijwel iedereen vindt dat er dingen anders moeten, maar niemand weet precies hoe. Het probleem is dat wij de mensen die tegen de EU zijn nauwelijks kennen. Zo krijg je ook geen dialoog. Ik ken bijvoorbeeld geen Baudet-stemmers. Veel mensen die op Forum voor Democratie stemmen, zijn volgens mij onvoldoende geïnformeerd over wat de partij eigenlijk wil.'

'Baudet is populair omdat hij de media goed weet te bespelen. Dan plaatst hij een foto van zichzelf naakt aan de rand van een zwembad. Dan zeggen jongeren: "Wow, wat is hij cool, heel anders dan al die saaie oude politici."'

Zielinska-Rapacz: 'Dat soort populist hebben wij ook.'

Rutkowska: 'Die heb je helaas overal.'

Brief

Compenseer alle studenten die getroffen zijn door de lage kwaliteit van het onderwijs

Al jaren trekken studenten aan de bel over de gebrekkige kwaliteit van de internationalisering binnen het hoger onderwijs. De voornaamste klacht is dat docenten gebrekkig Engels spreken en bijvoorbeeld papers niet op de taalvaardigheid kunnen beoordelen.

Inmiddels is bij 35 procent van de universitaire bacheloropleidingen de voertaal Engels. Het meest schokkende is dat 85 procent van de universitaire door het Rijk bekostigde masteropleidingen niet meer het Nederlands als de voertaal heeft.

De haastige wijziging van de voertaal lijkt te komen door de financiële voordelen die onderwijsinstellingen krijgen bij het aantrekken van internationale stu-

denten. Dit is een zeer verkeerde prikkel, waardoor het middel internationalisering het doel van kwalitatief goed onderwijs geheel voorbijgaat en waarvan (internationale) studenten de dupe zijn.

Medezeggenschapsraden dienen betrokken te worden bij het besluit om de voertaal van een opleiding te veranderen. In de praktijk bleek de medezeggenschap een tandeloze tijger te zijn die niet serieus werd genomen. Als gevolg heeft minister Van Engelshoven in 2018 besloten om het wetsartikel te gaan herzien om de rechtspositie van de medezeggenschapsraden te verbeteren. Daarnaast moet de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) toezien op de kwaliteit van de taalbeheersing bij

docenten van de (geambeerde) voertaal.

Dit is een stap in de goede richting, maar nog steeds zijn de problemen die studenten ondervinden niet ondervangen. De hoger onderwijsinstellingen dienen de hand in eigen boezem te steken en alle studenten die getroffen zijn door de lage kwaliteit van het onderwijs financieel te compenseren. Het geld is er immers al verdiend, over de rug van de internationale student.

Een ander punt is de ontoegankelijkheid voor "studenten-plus", met bijvoorbeeld een handicap, laag inkomen, kinderen of transgender studenten in transitie om in het buitenland een deel van de studie te volgen. Juist om deze

ontoegankelijkheid te verkleinen bestaat in Europa de Erasmusbeurs. Internationale studie-ervaring kan bijdragen aan betere kansen op de arbeidsmarkt, zeker voor deze studenten, maar ook aan de persoonlijke ontwikkeling.

Op Europees niveau is eind februari afgesproken dat de inclusie van studenten+ vanaf 2021 moet zijn verbeterd. De crux zit in de constructie om voor de beurs in aanmerking te komen; studenten kunnen zelf geen verzoek indienen, maar de onderwijsinstelling moet studenten voordragen. Studenten-plus komen veelvuldig minder in aanmerking voor deze beurs dan normatieve studenten. Ook geven studenten uit deze groepen aan dat zij vaak niet eens geïn-

formeerd worden over de mogelijkheid tot het volgen van onderwijs in het buitenland. Hier ligt een taak voor de *international offices*, die op elke door het Rijk bekostigde hoger onderwijsinstelling aanwezig zijn.

Daarnaast kan de Erasmusbeurs ook de regie aan de student geven door beursaanvragen vanuit de student zelf mogelijk te maken: die hoeft helemaal niet afhankelijk te zijn van de kennis en *goodwill* van anderen om zichzelf te kunnen ontwikkelen. Elke student moet de voordelen van internationalisering kunnen ervaren.

REBECCA TALBOT, tweedejaars studente Pedagogische Wetenschappen

Waarom doen we het niet gewoon?

De energie-transitie doorgerekend: welke scenario's werken?

Het wordt de grootste uitdaging in de geschiedenis van de mensheid: overstappen naar een klimaat-neutrale manier om de energie die we nodig hebben te produceren.

DOOR BART BRAUN Fossiele brandstof is de beste brandstof die er is. Lekker veel energie per liter, dus op een grote auto heb je maar een kleine tank nodig, en je kan er zelfs reusachtige vliegtuigen mee de lucht in krijgen. Het is spotgoedkoop, en ruim voldoende beschikbaar. Door de opwarming van het klimaat – heel handig mede veroorzaakt door het gebruik van diezelfde fossiele brandstoffen – worden namelijk allerlei bronnen op de Noordpool en in de tot nu toe bevroren bodem van Canada toegankelijk.

Alleen, we willen die klimaatverandering juist niet.

Daarmee staan we voor een flink probleem: een energie-transitie. De uitstoot van broeikasgassen die we nu nog veroorzaken bij de productie van energie moet flink omlaag, en als er nog wat overblijft, willen we dat op de een of andere manier wegvangen. En, oh ja, als het even kan moet dit gebeuren terwijl we tegelijkertijd voorzien in een sterk toenemende vraag naar energie, want de arme mensen op de wereld worden steeds rijker en willen ook koelkasten, wasmachines en op vakantie.

‘Technisch gezien is dat best mogelijk’, vertelt promovendus Oscar Kraan. ‘Economisch gezien ook wel. Voor Nederland bijvoorbeeld zou het een paar procent van ons bruto nationaal product kosten. Vergeleken met wat we uitgeven aan zorg en onderwijs, is het een schijntje. De vraag is dus: waarom doen we het dan niet?’

Laat je niet op het verkeerde been zetten: als je het zo formuleert, klinkt het net alsof die energie-transitie een eitje wordt. Het tegendeel is waar: het is vooralsnog de grootste uitdaging in de geschiedenis van de mensheid. Een heel scala aan psychologische en economische obstakels maakt het ons moeilijk. De meest voor de hand liggende daarvan is het feit dat we onze atmosfeer met zijn allen delen: als je ophoudt met vliegen, kaas eten en warm douchen, maar de rest van de wereld niet, was dat offer mooi voor niets. Als Europa haar kolencentrales dichtgooit, daalt de Europese bijdrage aan klimaatverandering. Als de rest van de wereld daarvan profiteert en allemaal kolencentrales bouwt, was het alleen maar zonde van ons geld.

‘Je moet, kortom, kijken naar het gedrag van en de interactie tussen actoren’, vat Kraan het samen. Hij is van huis uit natuurkundige, maar afgelopen jaren bouwde hij wiskundige modellen over de energietransitie voor Shell en het Leidse Centrum voor Milieuwetenschappen. Shell is vooral bekend als grootgrutter in aardgas, olie en de dingen die je daarvan kan maken, maar het bedrijf heeft ook een *renewables*-tak. Om te begrijpen hoe de energie-industrie zich ontwikkelt, is het bedrijf ook geïnteresseerd in de dynamiek van die markt.

Met ‘actoren’ bedoelt Kraan eigenlijk alles; bedrijven, consumenten, de overheid. Die beïnvloeden elkaar en de markt, en dat wordt al heel gauw een onoverzichtelijke spaghetti van interacties. De consument wil best overstappen op elektrische auto's als het bedrijfsleven die goed en goedkoop kan leveren, maar de stroom waar die mee opgeladen

wordt is niet per se groen en je wilt dat mensen vooral hun auto's opladen als het hard waait. De overheid kan daarin sturen, maar als dat gebeurt stijgt de wereldwijde vraag naar metalen voor in accu's – enzovoort, enzovoort. Daarom bouwen wetenschappers zo vaak wiskundige modellen: dat helpt ze om houvast te krijgen op complexe onderwerpen.

In zijn proefschrift laat Kraan die zogeheten *agent based modeling* onder meer los op de elektriciteitsmast. ‘De standaardmodellen gaan uit van de investeerder als een perfect rationele *Homo economicus*, die altijd de voor hem beste beslissingen neemt. Als je dan bijvoorbeeld invoert wat de olie/kolen/gasprijs is, en simuleert dat de overheid een CO₂-taks van 20-en-zoveel euro invoert, dan komt daar een bepaalde optimale mix van elektriciteitsbronnen uit. Maar wat je wilt weten is: wat gaan de investeerders in werkelijkheid doen? Dan moet je in het model rekening houden met verschillende investeerders die verschillende periodes hebben waarin ze hun geld terug willen zien, en met de mogelijkheid dat er nieuwe investeerders bijkomen.

De conclusie? ‘De manier waarop we nu in Nederland de elektriciteitsmarkt hebben vormgegeven, zal niet kunnen zorgen voor een volledig gedecarboniseerde (groveweg: klimaatneutrale, *red.*) elektriciteitsproductie.’ De prijzen schommelen namelijk, afhankelijk van het aanbod. In Duitsland kan de elektriciteitsprijs zelfs negatief zijn als er teveel wind- of zonnestroom wordt geproduceerd, want het uitzetten van kolen- of kerncentrales kost geld.

‘In een systeem zonder kolen- of gascentrales is de elektriciteitsprijs of nul, of vreselijk hoog.

Investeerders kunnen daar niet mee werken, die willen juist een voorspelbare prijs. Dus als we een elektriciteitsmarkt zonder fossiele brandstof willen, zal de overheid ervoor moeten zorgen dat er een stabiele prijs ontstaat. Dat hoeft geen subsidie te zijn, als er maar een mechanisme is.’

Nog een voorbeeld: je zou groene stroom kunnen gebruiken om brandstoffen te maken op basis van CO₂ die je eerst uit de lucht hebt gehaald. Chemisch gezien zijn zulke *solar fuels* niet zo ingewikkeld, het grote probleem zit hem in de kostprijs. Kraan: ‘Als je niet gelooft dat we het klimaatprobleem collectief gaan oplossen door onszelf beperkingen op te leggen, zal je je hoop moeten vestigen op enorme technologische ontwikkeling om deze *solar fuels* betaalbaar te maken. Als technologische vooruitgang en schaalvergroting ervoor zorgen dat dit lukt, ben je al klaar zonder CO₂-belasting of overheidssubsidies.’ Dan moeten ze tweehonderd dollar per vat gaan kosten, zegt zijn model. Nu zijn ze ongeveer vijf keer zo duur.

‘Het is niet duidelijk of die prijsdaling ook echt kan’, benadrukt Kraan. ‘Techno-optimisten geloven meer in menselijk vernuft dan in ons vermogen om onszelf beperkingen op te leggen. Dit model laat zien waarin je dan precies zou moeten geloven.’

Hoe optimistisch is hij zelf? Gaat die energietransitie lukken? ‘Mijn persoonlijke inschatting is dat we die klimaatdoelstelling van Parijs, maximaal twee graden opwarming, niet gaan halen, maar dat we wel grote vorderingen gaan maken de komende jaren.’

Oscar Kraan, On the Emergence of the Energy Transition. Promotie is 25 april

Babylimonade

Als je een baby krijgt, krijg je daar in Nederland ook een gebruiksaanwijzing bij. Zo produceert dit land bijvoorbeeld richtlijnen over wat voor eten je erin moet stoppen. De eerste vier maanden alleen maar melk, en sowieso geen snoep, snacks of limonade. Promovendus Laura van der Velde van het Leids Universitair Medisch Centrum werkte mee met onderzoekers van het Erasmus MC en TNO aan een studie. De ouders van 2157 kindjes die bij de Nederlandse consultatiebureaus kwamen kregen vragenlijsten voorgelegd: hoe goed houden ouders zich aan die richtlijnen?

De resultaten zijn na te lezen in *BMC Public Health*, en het antwoord is: niet allemaal even goed. Meer dan een vijfde van de baby's krijgt al voordat ze vier maanden zijn iets anders te eten dan melk, en als ze een half jaar oud zijn krijgt 20 procent dagelijks limonade, en een op de zes krijgt dagelijks dingen als babykoekjes, chocola of snoep te eten. Dat gebeurt vaker bij jongere en lager opgeleide moeders en bij ouders die meenden dat hun kindje ‘altijd ook iets wil eten als iemand anders aan het eten is’, en minder vaak bij kinderen die naar het kinderdagverblijf gaan.

Van der Velde en haar co-auteurs maken zich zorgen over het eetpatroon van de jongste Nederlanders: ‘Het is noodzakelijk om de inachtneming van die voedingsrichtlijnen te verbeteren.’

Fantoommuziek

In het *Journal of Neurology* schrijft bijzonder hoogleraar klinische psychopathologie Jan Dirk Blom mee aan een artikel over een wel heel bijzondere vorm van psychopathologie die hij uit de kliniek kent: muzikale hallucinaties. Niet gewoon een ‘liedje in je hoofd’, maar echt muziek horen alsof de radio aanstaat, maar dan zonder de radio.

Psychologen weten al sinds 1883 dat zulke fantoommuziek vaak voorkomt in combinatie met epilepsie, maar wat die twee nou precies met elkaar te maken hebben, is nog niet helemaal duidelijk. Samen met drie andere onderzoekers ploegde Blom de vakliteratuur door, en zo vonden ze 191 artikelen over in totaal 983 patiënten. Daar kwamen nog zes van hun eigen patiënten bij. De patiënten zelf omschrijven de muziek vaak als de ‘auras’ die ze zien voor of nadat ze een epileptische aanval krijgen, maar dan in muzikale vorm. Sommigen horen alleen ongespecificeerd ‘muziek’, terwijl bij anderen telkens hetzelfde liedje terugkomt, zoals ‘Glory Glory Hallelujah’ of Pink Floyds ‘Another Brick in the Wall.’

Neurologisch gezien lijkt de fantoommuziek een soort complexe vorm van tinnitus – ‘piep in je oor’ – te zijn, leggen de auteurs uit. Medicijnen en operaties tegen de epilepsie namen bij deze patiënten ook vaak de muzikale hallucinaties weg.

Microplastics

Als een schildpad of een walvis plastic zakken opeet, is dat natuurlijk niet goed voor zo'n beest. Maar een stuk plastic dat hongerige happers weet te ontwijken, valt uiteindelijk uiteen tot piepkleine plasticdeeltjes: micro- of nanoplastics. Kunnen die ook nog kwaad voor de natuur? Dat zou op zich wel naar zijn, want ze duiken overal op.

De effecten bij planten en dieren aan land zijn nog slechter bestudeerd dan die voor waternatuur, maar Leidse milieuwetenschappers beschrijven in vakblad *Biosphere* een experiment met de ‘terrestiale vaatplant *Lepidium sativum*’, beter bekend als ‘een zakje tuinkerszaadjes uit de plaatselijke supermarkt’.

Wat blijkt: die kleine plasticdeeltjes zorgen ervoor dat de tuinkers er langer over doet om te ontkiemen. Waarschijnlijk komt dat door een fysieke blokkade: tuinkerszaadjes hebben gaatjes, en daar gaan de kleine plasticjes inzitten als een stop, ontdekten de onderzoekers dankzij het gebruik van speciale plasticdeeltjes die oplichten onder de microscoop. Als de jonge plantjes dan toch eenmaal ontkiemd zijn, komen er wel gewoon gezonde tuinkersplantjes uit de zaden.

Eliza’s verwonderingen

Haas(t) kinderlijk eenvoudig

Serie over de collectie van De Lakenhal

Tot aan de heropening van Museum De Lakenhal stort masterstudent film & photographic studies **Eliza Jordaan** zich op de verborgen schatten. Deze week: ‘Is dit kunst? Dat kan een klein kind ook.’

Pasen gaat gepaard met hazen. Of eigenlijk één: de paashaas. Tenminste, in mijn beleving dan. Iedereen geeft natuurlijk een eigen invulling aan Pasen: in folie gewikkelde chocolade-eitjes verstoppert (om ze vervolgens nog maanden later in beschimmelde toestand terug te vinden), je tegoed doen aan ijverig gerolde Danerol-croissantjes tijdens de familiebrunch of juist stilstaan bij de religieuze betekenis van deze dagen.

Hoe dan ook leek dit haasje me wel toepasselijk. Maar wat doet dit in een museumcollectie? ‘Is dit kunst? Dat kan een klein kind ook.’

Oh, wacht.

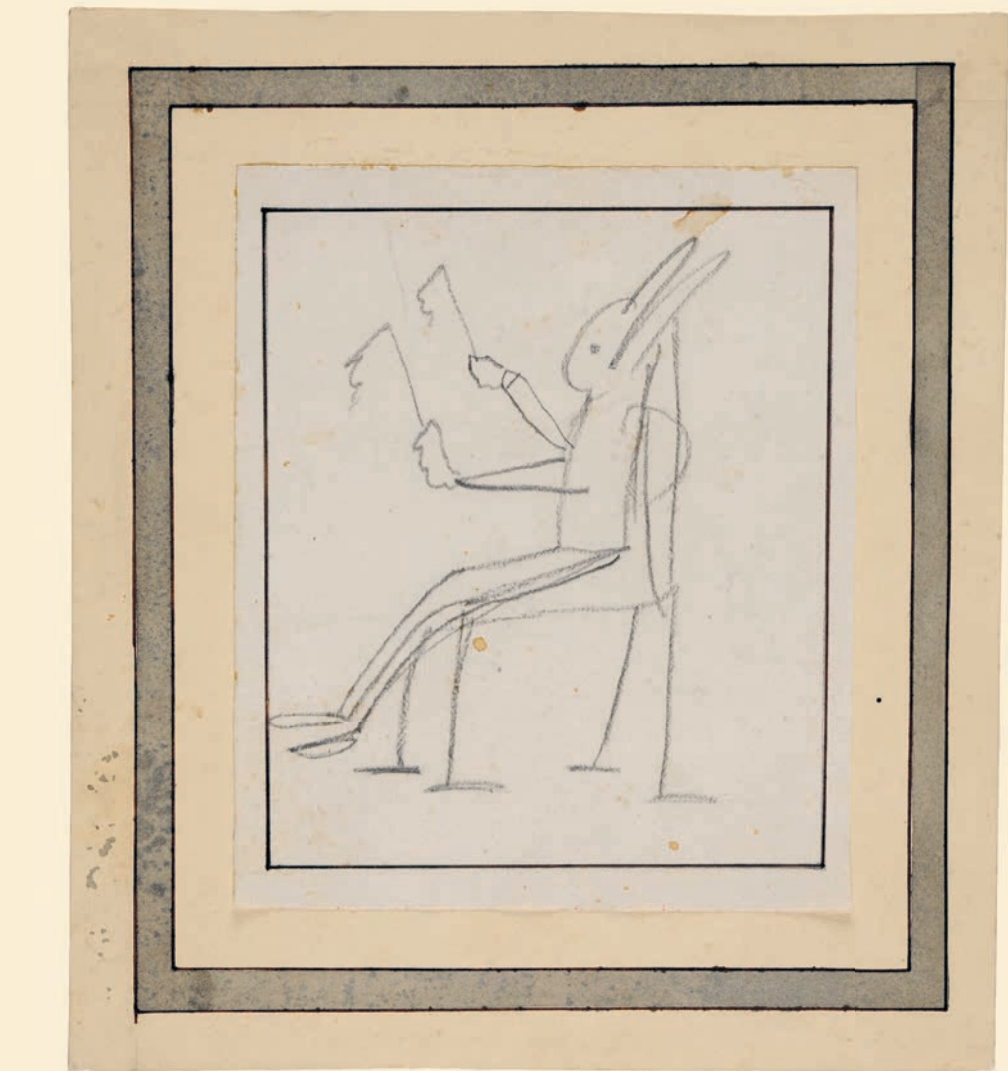
Het is van een klein kind.

Bijna vijf was het jochie toen hij dit op papier zette. De kleine Floris zou uitgroeien tot een bekende Leidse kunstschilder. Floris Verster was grofweg honderd jaar geleden actief, zijn oeuvre inmiddels verspreid over Nederlandse musea.

Maar is dit *Haasje* te beschouwen als het werk van een kunstenaar? Jazeker. Hij heeft het immers ooit gemaakt. En ook zeker niet, het is een kleutertekening. Toch is het waardevol om dit als museum in de collectie te hebben. Want hoe bijzonder is het om te zien hoe een kunstenaar stappen zette, en welke vaardigheden hij of zij al bezat op jonge leeftijd?

De eerdere opmerking ‘dit kan een klein kind ook’ wordt veelal geassocieerd met moderne kunst. Denk aan werken van Picasso, Klee, Appel. Wat niet iedereen weet is dat Picasso al op jonge leeftijd een weergaloos tekenaar en schilder was. Zoek maar een paar werken uit zijn vroege jaren op en je bent geheid onder de indruk.

Misschien denk je bij Picasso vooral aan felgekleurde figuren met scheve neuzen en ogen op de verkeerde plek. Kubistische schilderijen die wellicht ‘kinderlijk’ ogen. Hij koos niet voor het schilderen van ‘simplele’ vlakken

Floris Verster, *Haasje* (25 maart 1866) Foto Collectie Museum De Lakenhal

Rechts: de torso die Picasso tekende op zijn elfde en het zelfportret dat hij op 15-jarige leeftijd maakte.

omdat hij niet beter kon. Integendeel. Hij was zó goed dat hij steeds een nieuwe uitdaging zocht.

Sommige kunstenaars bereiken een sterrenstatus en onnavolgbare roem. Alles wat een kunstenaar aanraakt is dan waardevol. Ik

hoorde ooit hoe Picasso in een latere fase van zijn leven in restaurants betaalde door wat snelle tekeningen op een servetje te maken. Wie hoeft er geld op zak te hebben wanneer iedere penneestreek goud waard is? Geen flauw idee of deze anekdote op waarheid

berust. Maar doet het ertoe? Voor sommige kunstenaars is enkel het bewijs van hun aanwezigheid al voldoende.

Zo ook de kleine Verster.

Toch een verdomd goed haasje voor zo’n jonge maker.

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leiden-univ.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 23 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, 3havo. Nederlands, 2hbo, onderzoekersverslagen maken. *Engels, brugklas mavo-havo. *Nederlands, 2vmo. *Engels, 5 havo. *Oefenen voor staatsexamen NT2, niveau 2. *Economie, 4havo. **Leiden-Zuid**, 4 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Onderwijswinkel Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Ubunte: ik ben omdat wij zijn Maandag 29 april, 19.30 uur. Locatie: Sijthoff Doezastraat 1b, Leiden. www.blavatskyhouse.org

Woensdag 24 april Inloopconcert, Academiegebouw 13.00 uur. Arthur Klaassens (lupofoon) en Geerten van de Wetering (orgel). O.a. **Johann Sebastian Bach en Louis de Caix d’Hervelois**. Toegang is vrij. <https://www.universiteitleiden.nl/dossiers/kunst-en-cultuur/universiteitsorgel1>

Woensdag 1 mei Inloopconcert, Academiegebouw 13.00 uur. **Bach en Händel**. André Nolden (bariton) en Herman Lodder (orgel) Toegang is vrij. <https://www.universiteitleiden.nl/dossiers/kunst-en-cultuur/universiteitsorgel1>

Woensdag 8 mei Inloopconcert, Academiegebouw 13.00 uur. **Guus Theelen op het Flentroporgel**. Guus is organist van de Lodewijkskerk in Leiden. Toegang is vrij. <https://www.universiteitleiden.nl/dossiers/kunst-en-cultuur/universiteitsorgel1>

Enthousiaste student(e) gezocht voor ondersteuning zangproject rondom de Franse renaissance dichter Clément Marot. O.a. muziek van Sweelinck. Beetje handig met computer? Enkele uren per week. 100 à 150 Euro per maand. Bel Margot Kalse, 071-5126022.

Jongensgezin leeftijd 8, 13 en 13 in Oegstgeest zoekt actieve oppas voor de dinsdag- en donderdagmiddag van 14:30 tot 17:30 voor 10 euro per uur. Reacties: 06-24926125.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftientig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Academische Agenda

Dhr. Z. Juška hoopt op dinsdag 23 april om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is ‘The Role of Collective Redress Actions to Achieve Full Compensation for Violations of European Union Competition Law’. Promotor is prof.dr. T.R. Ottervanger. **Mw. F. Kootstra** hoopt op dinsdag 23 april om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘The writing culture of ancient Dadan; a description and quantitative analysis of linguistics variation’. Promotoren zijn prof.dr. P.M. Sijpesteijn en prof.dr. A.M. Al-Jallad (Ohio State University). **Mw. D.M.E. van Son** hoopt op woensdag 24 april om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘EEG Theta/Beta Ratio’. Promotor is prof.dr. A.J.W. van der Does. **Dhr. M.E.J. Habets** hoopt op donderdag 25 april om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘Regulation of the arabidopsis AGC kinase PINOID by PDK1 and the microtubule cytoskeleton’. Promotor is prof.dr. R. Offringa. **Mw. H. van den Heuvel** hoopt op donderdag 25 april om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Heterologous Immunity in Organ Transplantation’. Promotor is prof. dr. F.H.J. Claas. **Dhr. O.D.E. Kraan** hoopt op donderdag 25 april om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘On the Emergence of the Energy Transition’. Promotor is prof. dr. G.J. Kramer. **Dhr. P.A. Salas Munoz** hoopt op dinsdag 30 april om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘A fresh view on carbon radio recombination lines powered by LOFAR’. Promotoren zijn prof.dr. A.G.G.M. Tielens en prof.dr. H.J.A. Rottgering.

Dhr. K. Saefullah hoopt op dinsdag 30 april om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘Gintangan in Subang: An Indigenous Institution for Sustainable Community-Based Development in the Sunda Region of West Java, Indonesia’. Promotoren zijn prof.dr. L.J. Slikkerveer en prof.dr. E.F. Smets. **Dhr. A.P.A. Janssen** hoopt op woensdag 1 mei om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘Inhibitor Selectivity: Profiling and Prediction’. Promotor is prof.dr. M. van der Stelt. **Dhr. S.S. Lal** hoopt op donderdag 2 mei om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘The role of Private Health Sector Engagement in TB Control in India’. Promotor is prof.dr. B.J.C. Middelkoop. **Dhr. P. Kocharov** hoopt op donderdag 2 mei om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘Old Armenian Nasal Verbs: Archaisms and Innovations’. Promotor is prof.dr. A.M. Lubotsky. **Dhr. M.I. Kanth** hoopt op dinsdag 7 mei om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘Seeking Futures, Shaping Pasts: The fragmented nature of the political in Kashmir’. Promotor is prof.dr. N.K. Wickramasinghe. **Mw. I. Battisti** hoopt op woensdag 8 mei om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en

Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is ‘Visualizing strongly-correlated electrons with a novel scanning tunneling microscope’. Promotor is prof.dr. J. Aarts. **Mw. D.J. Geerse** hoopt op woensdag 8 mei om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘A comprehensive approach to assess walking ability and fall risk using the Interactive Walkway’. Promotor is prof.dr. J.J. van Hilten. **Mw. M. Essink - Jacobs** hoopt op woensdag 8 mei om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Impact of Huntington’s disease on working and driving’. Promotor is prof.dr. R.A.C. Roos. **Mw. J.E. Stalenhoef** hoopt op woensdag 8 mei om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Optimizing triage and treatment strategies in urinary tract infection’. Promotor is prof.dr. J.T. van Dissel. **Mw. S.J. Spa** hoopt op donderdag 9 mei om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Supramolecular host-guest chemistry for applications in theranostics’. Promotor is prof. dr. M.A. Buchem. **Dhr. C. Magro Checa** hoopt op donderdag 9 mei om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘On Cerebral Lupus’. Promotoren zijn prof.dr. T.W.J. Huijzinga en prof. dr. M.A. van Buchem. **Dhr. J. Wink** hoopt op donderdag 9 mei om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is ‘Cardiovascular effects of thoracic epidural anaesthesia’. Promotoren zijn prof.dr. L.P.H.J. Aarts, prof. dr. P.F. Wouters (Gent) en prof.dr. P. Steendijk.

Het kon niet missen

Zo werd de allereerste foto van het zwarte gat gemaakt

Sinds vorige week is de wereld in de ban van Messier 87*: het eerste zwarte gat dat op de foto werd gezet. Astronoom Remo Tilanus, werkzaam bij de Leidse Sterrewacht, vertelt over zijn aandeel bij deze wetenschappelijke doorbraak.

DOOR MEL VOET 'In de tweede klas van de middelbare school, ik was een jaar of dertien, vroeg een leraar wat iedereen wilde worden. Ik zei: "Astronoom". Hij begon hard te lachen. Elk jaar vroeg hij het opnieuw. Ik gaf telkens hetzelfde antwoord.' En dat terwijl Remo Tilanus in de brugklas niet eens zo goed was in wiskunde. 'Toen ik voor het eerst te maken kreeg met van die x'en vond ik dat best moeilijk te begrijpen.'

Inmiddels is hij projectmanager van de Event Horizon Telescope, met afstand de grootste telescoop ter wereld. Dat wijdre netwerk van radiotelescopieën heeft een foto opgeleverd van een heus zwart gat, die sinds hij vorige week werd geopenbaard, de wereld in zijn greep heeft.

Zwarte gaten spreken al dik honderd jaar tot de verbeelding. Het zijn de extreemste voorspellingen die Einsteins algemene relativiteitstheorie doet. Wat zich in een zwart gat afspeelt, is raadselachtig. De grens met dat onbekende heeft Tilanus met ruim tweehonderd andere wetenschappers op de gevoelige plaat weten vast te leggen.

Op de foto staat Messier 87*, een reusachtig zwart gat dat zich op zo'n grote afstand van de aarde bevindt, dat het amper iets aan de hemel voorstelt: de maan is vanaf hier bekeken tientallen miljoenen keer zo groot. Geen enkele telescoop kan dat scherpstellen, dus daar wilde geen wetenschapper zijn vingers ooit aan branden. Tilanus was een van de eersten: hij is al sinds 2006 betrokken bij het project.

'Het was een gouden jaar. Omdat het weer zo goed was, hebben we gedurende vijf nachten 65 uur waargenomen'

Acht peperdure observatoria, van Arizona tot de Zuidpool en van Spanje tot Hawaii, moesten precies tegelijk op hetzelfde zwarte gaatje gericht staan. Daarvoor moet je eerst weten of je op zulke kleine schalen wel genoeg licht ziet vlak rond het zwarte gat. 'In 2007 namen wij dat waar met drie telescopen', vertelt Tilanus. 'Toen wisten we dat het haalbaar was.'

Zo'n ambitieus en risicovol project bestaat bij de gratie van brede samenwerking. Alleen bleek het in de aanloop te schuren tussen

twee sleutelfiguren: EHT-directeur Shep Doeleman en voorzitter van de wetenschappelijke commissie Heino Falcke. Tilanus kende beide personen al langer. Hij werkte met Doeleman in Hawaii en stelde hem voor het geheel technisch te realiseren. Falcke wilde Tilanus graag bij het Europese aandeel betrekken. Tilanus: 'Ik was een brugpersoon.'

Alle topobservatoria op aarde kosten bakken met geld om ook maar een schamel uurtje te kunnen gebruiken. Wie er acht tegelijk wil gebruiken, moet van goeden huize komen. Pas in oktober 2014 leek dat te gaan lukken. 'We kregen beschikking over de middelen om

speciale apparatuur te bouwen en die te installeren bij alle telescopen.' Voordien werd apparatuur ook geleend. 'Bijvoorbeeld van geologen die de platen-tectoniek nauwkeurig bijhouden', zegt Tilanus terloops. 'Elke telescoop moesten we in hoog tempo gebruiksklaar maken. Dat was heel risicovol, maar we konden het ons niet veroorloven daarmee te wachten.'

Voor met name het Chileense observatorium ALMA (Atacama Large Millimeter Array) was het een proeve van bekwaamheid. Dat is een cruciale telescoop, waar circa negen op de tien waarnemingen voorstellen sneuvelen. De Event Horizon Telescope kreeg groen licht: in het voorjaar van 2017 mochten alle radioschotels tegelijkertijd naar hetzelfde spektakel kijken.

En toen zat alles mee. 'Ik heb nog nooit een jaar gehad waarin het weer zo goed was. Ook alle nieuwe apparatuur werkte nagenoeg foutloos. 2017 was een gouden jaar.' Goed weer betekent: een strakke hemel, oftewel: perfect zicht. Toen de omstandigheden op acht locaties die duizenden kilometers bij elkaar vandaan liggen op hetzelfde moment fantastisch bleken te zijn, moest iedereen aan

de slag. Dat werd een uitputtings-slag, zegt Tilanus. 'Toen hebben we gedurende vijf nachten 65 uur waargenomen.'

Dat leverde gigantisch veel data op. 'Per observatorium hadden we 128 harde schijven nodig, soms 256.' Het was een zaak van lange adem: de harde schijven op de Zuidpool konden pas richting de bewoonbare wereld worden gevlogen vanaf oktober. 'Voor die tijd zijn er geen vluchten richting

tekrachtsgolven te hebben waargenomen. Competitie met een ander onderzoeksteam werd hen fataal: ze namen simpelweg interstellaire stofwolken waar, een welbekende boosdoener in de astronomie. 'Daarom moet je het heel zorgvuldig aanpakken.'

Vorige week woensdag werd de foto van Messier 87* gemeengoed en *niet* Sagittarius A*, het zwarte gat dat in het Melkwegcentrum huist. Daarover hadden allerlei media in de aanloop druk gespeculeerd. Tilanus: 'Die is waargenomen, maar de data zijn variabel. Het kost meer tijd en we moeten nog voorzichtiger werken.'

Op de foto doet het zwarte gat nog steeds mysterieus

aan. Het is weliswaar wat je werkelijk ziet, maar door de extreme zwaartekracht — Messier 87* is zeshalf miljard maal zwaarder dan de zon — ontstaat een exotische lenswerking. Het zwarte gat buigt het licht afkomstig van de ziedende hete materie waarmee het zich omringt, herhaaldelijk rond. De schaduw van zijn voor- en achterzijde projecteert dat zwarte gat daardoor ruim dubbel zo groot binnen de rondsnelende plasmaschijf.

Natuurgetrouwe simulaties zijn aan de hand van deze foto moeilijk te maken. 'Natuurlijk is het team daarmee bezig', zegt Tilanus. 'We zijn duidelijk gelimiteerd door de resolutie. Voor een simulatie kunnen we nog te weinig details zien. Wat je daardoor overhoudt, is de zwaartekracht, Einsteins lichtbuiging.'

Het bleek een lakmoesproef: het is mogelijk om een zwart gat te fotograferen.

'Ik vergelijk het graag met een van de eerste foto's die gemaakt werden, in Parijs op de Champs-Élysées. Je zag maar één persoon staan; er moesten veel meer mensen zijn. Dan vraag je je toch af waar op de Champs-Élysées die foto is genomen. Het bleek dat de sluitertijd die ze destijds nodig hadden, zo lang was dat iedereen die bewoog, niet is vastgelegd. Die ene persoon stond stil, een sigaret te roken tegen een lantaarnpaal. Vergelijk dat eens met wat we nu kunnen in de fotografie. Wie weet wat we dan over honderd jaar te zien krijgen.'

Foto EHT Collaboration

Van Groningen tot Hawaii

Toen Remo Tilanus (tweede van links) in Groningen ging studeren, begon de radiosterrenwacht bij Westerbork (Drenthe) goed te draaien. Die telescoop was in de radioastronomie van toen zeer vooruitstrevend. De wereldvermaarde Leidse astronoom Jan Oort stond aan de wieg van die imposante rij gigantische radioschotels. De telescoop is nog altijd operatief en belangrijk in de sterrenkunde. In de jaren tachtig werkte Tilanus met verscheidene sterrenkundigen die het inmiddels ver hebben geschopt en leiding geven aan grote observatoria in Amerika en Australië. 'Het was een bijzonder energieke groep, ik heb er met veel plezier gewerkt.' Het zou ook hem geen windeieren leggen: 'Ik kwam terecht op Hawaii, daarna Californië. Uiteindelijk ben ik teruggegaan naar Hawaii, het idee was voor een paar jaar. Het werden er twintig.' Het bleek de proloog te zijn voor de Event Horizon Telescope.

Achtergrond

De nazi-academie die er nooit kwam

Hoe het plan van de Duitse bezetter mislukte

De Leidse universiteit werd het belangrijkste doel van de nazi's voor de ideologische infiltratie van het bezette Nederland, schrijft Willem Otterspeer in zijn oorlogsgeschiedenis *Het horzelnest*.

DOOR VINCENT BONGERS De Duitsers kwamen heel vroeg in de ochtend van vrijdag 10 mei 1940. In de Leidse straten zwalkten om een uur of vier nog dronken studenten toen zij een vreemd, diep bromgeluid hoorden. 'In ochtendschemering drong het geronk van talloze vliegtuigen tot den slapenden door; een ander, nog onder den invloed van het feest, staarde verwezen naar de lucht bij het verlaten van de Sociëteit', schreef preses Fabius van het Leidsch Studenten Corps in zijn jaarverslag.

Een dag later kreeg de Leidse rechtenstudent Kees Cath een nogal apart bevel. Cath was gerekruteerd door de luchtwachtdienst en zat op het dak van het zwembad aan de Haarlemmerstraat om te speuren naar eventuele vijandelijke vliegtuigen. Het gerucht ging dat Duitse parachutisten Leiden waren binnengedrongen: misschien hielden die zich wel schuil in het zwembad. De student kreeg de opdracht de verkleedhokjes te doorzoeken. Hij vond niets verdachts.

'Cath vond dit, later, vooral tekenend voor de heersende paniekstemming, waarin gemakkelijk dergelijke geruchten konden ontstaan', schrijft emeritus hoogleraar universiteitsgeschiedenis Willem Otterspeer in zijn boek *Het horzelnest, de Leidse universiteit in oorlogstijd*. 'Als voorbeeld gaf Cath het verhaal dat Duitse parachutisten zich als nonnen vermomd verborgen hadden in de Pieterskerk, maar natuurlijk ontdekt waren omdat dit een hervormde kerk was!'

In het boek komen de bekende wapenfeiten van Leidse studenten en professoren aan bod. De protestrede van rechtenprofessor Cleveringa bijvoorbeeld, die zich verzette tegen het ontslag van Joodse collega's en daarvoor door de Duitsers in het 'Oranjestad' hotel, oftewel de Scheveningse gevangenis, werd gezet. In zijn cel deed hij verwoede pogingen om dichterbij de buitenwereld te komen. 'Hij snakte ernaar met zijn hoofd even bij het tuimelraampje te komen, frisse lucht te ademen, de meeuwen te zien', schrijft Otterspeer. 'Het tafeltje, de ton erop en daarop een krukje, om dan met twee uitschuifbare klerenhangers als haak en twee kofferriemen als lasso een verbinding te maken met een dwarstralie voor het raampje. De kofferriemen vormden aan elkaar geknoopt een *sling* en via een lange plank (van zijn krib) wist hij een voet in die *sling* te krijgen en zo zweefde de geleerde hoog in zijn cel en bereikte, o glorie, met zijn gezicht de opening van het tuimelraam.'

Uiteraard is er aandacht voor Erik Hazelhoff Roelfzema, de soldaat van Oranje, die naar Engeland wist te ontkomen waar hij werd opgeleid tot piloot en hij meewerkte aan het opzetten van een netwerk van geheim agenten in Nederland. 'Een van deze spionnen was overigens Ernst Willem de Jonge, 'de praeses collegii die Hazelhoff Roelfzema tijdens zijn ontgroening met een soepertine trof', zoals ook is te zien in de

film *Soldaat van Oranje* van Paul Verhoeven.

Otterspeer heeft echter ook veel aandacht voor de vaak wat minder belichte ontwikkelingen tijdens de oorlog. De Duitsers zagen de Leidse universiteit als de meest invloedrijke in Nederland. 'Leiden is niet alleen de oudste universiteit', aldus een memo van de nazi's. 'Het heeft in elk opzicht de grootste traditie. De beste geleerden zijn altijd naar Leiden gegaan. Het is de uni-

siteit vanwege aanhoudend protest tegen de bezetter gesloten, ook de verenigingen moesten dicht. De sociëteit van het corps werd leeggeroofd. 'Met vrachtauto's vol worden dag aan dag de voorraden voor duizenden en duizenden guldens uit Minerva weggehaald. Je krijgt de kippenkoorts als je het ziet', schreef Fabius in een brief.

NSB-advocaat Willem Vorrink, die was belast met de liquidatie van de Leidse, Delftse en Rotterdamse

rink schrijft (en ondertekende met 'Groot-Duitschen groet, Heil Hitler') blijkt zijn haat voor het corps. Hij noemt vijf leden die vlak voor de sluiting nog een 'vreet- en zuipfestijn' hadden aangericht 'plutocratische snotneuzen'. Dat het personeel op straat kwam te staan is de schuld 'niet van de Duitse overheid, doch door de reactionaire houding van de rijkeluizootjes veroorzaakt!'

De NSB had zich voorgenomen

geheim studenten begeleiden en examens afnemen, 'de examenfokkerij' noemde hij dat. 'Deze heeren hebben elken zin van respect voor de wetenschap, die zij zoo hoog zeggen te schatten, verloren. Niet alleen hebben zij zich de laatste jaren schuldig gemaakt aan het benoemen van professoren, die beneden elk wetenschappelijk pijl (sic) stonden, zoodat er een hooggelach opging bij degenen die op de hoogte waren, alleen omdat zij van de goede politieke richting waren, maar zij hebben de laatste weken de kroon op hun werk gezet door een aantal examens te forceeren, waarover heel Nederland zich amuseert.'

In een interview een dag later zei de extreem rancuneuze Van Genechten dat voor het volk 'de Leidse instelling reeds lang elke betekenis verloren' had. 'Het is een geluk te achten, dat nu eindelijk dit horzelnest is uitgebrand.'

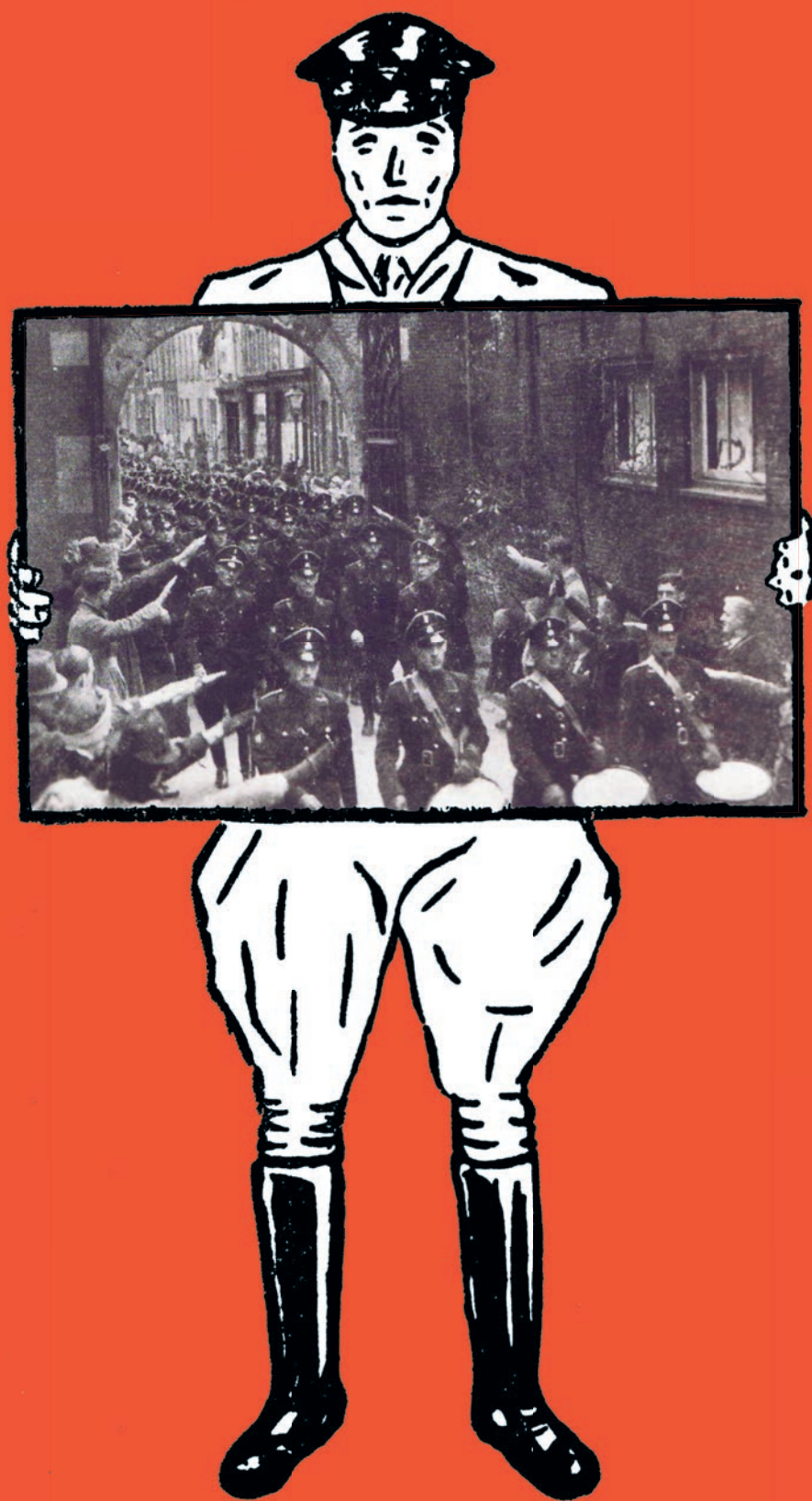
De Leidse nazificatie-universiteit zou echter nooit van de grond komen. Van Genechten en een paar andere NSB'ers werden benoemd tot hoogleraar, maar dat was niet meer dan een lege huls. Ondertussen vonden er allerlei clandestiene operaties plaats in universiteitsgebouwen. Zo was er in 'de sterrenwacht een ploeg die werkte aan de productie en verspreiding van verzetskrant *Trouw*'.

In het Kamerlingh Onnes-laboratorium werd een 'methode ontwikkeld om vervalste persoonsbewijzen zelfs onder ultraviolet licht er geloofwaardig uit te laten zien'. Anderen maakten stempels na en probeerden een chemische stof te ontwikkelen waarmee gevangenstralsies kon laten oplossen. Het anatomisch laboratorium was dan weer een goede plek om onderdak te bieden aan onderduikers. 'Vooral de "kadaverkelder" bood een veilig onderkomen.' Want daar hingen bordjes waarop werd gewaarschuwd voor tyfus. Dat maakte het beduidend minder aantrekkelijk voor de Duitsers om daar eens rond te gaan neuzen.

Ook het onderwijs ging in het geheim door. 'Verbannen professoren reisden op en neer wanneer de restricties of het treinverkeer dat toelieten. Studenten bezochten afgelegen oorden om examen te doen.'

'De Leidse hoogleraar medische geschiedenis, A.M. Luyendijk-Elshout, toen de studente medicijnen Tonny Elshout, kwam op het idee om een clandestiene studie op te zetten.' Groepjes studenten van ronde de vijf personen kregen onder leiding van een ouderejaars, 'die zou fungeren als een geestelijke "pa" of "ma" onderwijs. De groepen wisten niet van elkaars bestaan af. 'De colleges werden bij de mensen thuis gegeven. Er werd gebruik gemaakt van gestencilde collegedictaten en oude boeken. De voortvluchtige hoogleraar farmacologie Anton Eduard van Arkel, zou 'vermomd met baard en snor' tentamens hebben afgenomen. Het doek voor de geheime cursus viel uiteindelijk toen in december 1944 'de gele tram' tussen Leiden en Wassenaar niet meer reed. Maar voor de bevrijding in mei 1945 hebben 'toch 85 studenten op deze wijze een clandestiene opleiding gehad.'

Willem Otterspeer, *Het horzelnest, de Leidse Universiteit in oorlogstijd*. Prometheus, 400 pgs, € 35

versiteit van de regeringszetel, van de leidende kringen.'

Otterspeer noemt dit een 'hardnekkige legende die ervoor zorgde dat de bezetter de Leidse universiteit zou uitkiezen voor een voorkeursbehandeling in negatieve zin. Leiden werd het belangrijkste doel voor de ideologische infiltratie van het bezette Nederland.'

Voorafgaand aan die pogingen tot beïnvloeding werd de univer-

verenigingen, verklapte tijdens een verhoor na de oorlog waar alles was gebleven. 'De inhoud van de wijnkelder werd naar een Wehrmachtdépot gebracht, levensmiddelen naar het "Wehrmachtkasino" in Den Haag, serviesgoed en gordijnen naar het hoofdbureau van de Waffen-SS in Berlijn, en het biljart naar de Ortskommandantur aan het Rapenburg.'

Uit de liquidatiebrief die Vor-

om de gesloten universiteit nieuw leven in te blazen. 'De Leidse Universiteit zal als een Phoenix uit haar asch verrijzen', zei prominente NSB'er Robert van Genechten, op de eerste landdag van het door hem opgerichte Nationaal Socialistische Studentenfront, het hoofdkwartier van het Front lag aan het Leidse Rapenburg.

Van Genechten ging tekeer tegen Leidse professoren die in het

Beste tip: vermijd de vermijding

Dr. Does geeft adviezen voor een beter leven

In zijn nieuwe boek *Geluk is ook niet alles* geeft psychologie-hoogleraar Willem van der Does levenslessen. 'Het kost energie om negatieve gevoelens en gedachten te onderdrukken.'

Beste Dr. Does,
Mijn vrouw is serieus aan het lijnen geslagen en gaat nu zoveel mogelijk borrels, verjaardagen en andere feestjes uit de weg. Thuis eet ze ook niet meer gezellig een koekje bij de koffie of een toetje na het eten. Ik vind haar prachtig zoals ze is en erger me aan haar nieuwe levensstijl. Wat moet ik doen? – Jaap

Beste Jaap,
Als jij je hieraan ergert, zou ik me enige zorgen maken over de vraag voor wie zij dan wel zoveel moeite doet. – Dr. Does

Wetenschappers treden soms buiten de ivoren toren om hun kennis te delen met de maatschappij. Hoogleraar klinische psychologie Willem van der Does doet dat onder meer met een maandelijkse column in het tijdschrift *Zin*, waarin hij lezers helpt bij groot en klein leed.

Die columns zijn de basis van zijn nieuwe boek, *Geluk is ook niet alles*. Eerder schreef hij *Zo ben ik nu eenmaal* waarin hij persoonlijkheidsstoornissen van 'lastpakken, angst-hazen en buitenbeentjes' duidde aan de hand van de zeurcartoons van Peter van Straaten. Afgelopen januari werd daarvan het 100.000ste exemplaar verkocht.

Zijn nieuwe boek is géén bundel, zegt Van der Does: 'Bundels verkopen notoir slecht. Dus ik dacht: ik moet er iets omheen schrijven om het interessant te maken. Een soort rode draad, waar mijn adviezen vandaan komen. Dat werd een hoofdstuk over gedrag aanleren, en gedrag afleeren. En een inleiding over of we tegenwoordig echt zoveel meer gestrest zijn dan vroeger.'

En, zijn we dat? 'Een beetje, denk ik, al zeggen de cijfers van niet. Tussen 1996 en 2008 was er geen stijging. Maar er wordt de komende jaren weer een nieuwe peiling gedaan, dus dan weten we meer. Suïcidecijfers, bijvoorbeeld, zijn sinds 2008 enigszins gestegen. Deze lijken mee te variëren met de economie. Het zou dus kunnen dat er ook enige stijging van depressie is geweest ten gevolge van de crisis. Maar er is geen aanwijzing dat we met zijn allen kwetsbaarder worden. Het blijft wel een objectief feit dat alles steeds sneller gaat, en blijft gaan. Maar we zijn goed in staat om ons aan te passen.'

Het boek is voor 'iedereen die vindt dat er iets te verbeteren is aan hemzelf, of aan de medemens', zegt hij. Hij geeft tien algemene tips voor een beter leven, waaronder: beter eten en beter slapen, rust en vakanties inplannen, niet te streng zijn voor jezelf, en iets betekenen voor anderen. 'Je zit voortdurend open deuren in te trappen, heb ik het idee. Als je gewend bent wetenschappelijke artikelen te schrijven, moet je over je gêne heen stappen. Ik vraag me wel een beetje af of mensen het niet té simpel vinden, vooral collega's. De complexiteit komt af en toe wel terug in de antwoorden op specifieke vragen.'

De meest fundamentele tip: vermijd de vermijding. 'Daar verraad ik mezelf mee als iemand die werkt met angststoornissen en depressie. Dat gaat namelijk altijd over vermijding. Het hele leven gaat er eigenlijk over.

Als je ergens ontevreden over bent, of je voelt je ongelukkig, dan helpt het enorm om na te gaan wat je zit te vermijden. Welk gesprek durf je niet aan te gaan? Of wat durf je sowieso niet? Welke carrièrestap durf je niet te maken, en waarom niet?'

Neem bijvoorbeeld altijd druk zijn, vervolgt hij. 'Als je je agenda altijd volplant, hoef je niet toe te komen aan de vraag waar je nou eigenlijk mee bezig bent – omdat dat een enge gedachte is. Of omdat je misschien al denkt: het is te laat om het roer om

'Als je iets echt onder ogen ziet, moet je er iets aan doen. En dat is ook niet leuk'

te gooien, je zit vast in een baan of huwelijk waarop je bent uitgekeken. Het is eng om dat onder ogen te moeten zien. Als je het echt onder ogen ziet, moet je er iets aan doen. En dat is ook niet leuk.'

Geen enkel gedrag is helemaal negatief, zegt Van der Does. 'Anders zou je er wel mee ophouden. Als je merkt dat je jezelf steeds op dezelfde manier in de penarie brengt, helpt het om te vragen: wat is de winst ervan? Dat hoeft geen pure winst te zijn, het kan ook iets zijn ter voorkoming van nog iets veel ergers.'

Het vermijden kan dus ook iets opleveren. 'Maar je moet je afvragen of het je niet te veel kost. Het is goed om op gezette tijden de rommel op te ruimen. In de bijlage heb ik een heel simpele oefening opgenomen, die ik niet zelf heb verzonnen, waarbij mensen vier dagen achter elkaar, twintig minuten lang, moeten schrijven over iets vervelends. Meestal wordt geadviseerd om de vervelendste ervaring uit je leven te nemen, waar je echt mee zit, en waar je liever niet aan denkt. De resultaten zijn verbluffend: mensen voelen zich daarna veel beter. Ook lichamelijk. Ze krijgen de maanden erna minder griep, dus het is ook goed voor je weerstand. Het kost energie om negatieve gevoelens en gedachten te onderdrukken.'

Net als zijn eerdere boeken is *Geluk is ook niet alles* geïllustreerd met werk van Peter van Straaten, de in 2016 overleden illustrator die vooral bekend is als 'tekenaar van de menselijke gebreken'. Van der Does: 'Het werkt als een tierelier. Ik heb geen hekel aan mijn baan, maar het uitzoeken van de tekeningen bij de tekst, dat is zo'n feest. Dan ligt de tafel vol met bundels, is de vloer bezaaid met scheurkalenderblaadjes, en die zit ik dan uit te zoeken.'

Minder bekend bij de jongere generatie, dat wel: 'Mijn eerste boek was eigenlijk een uit de hand gelopen eerstejaarscollege. Ik dacht: eens kijken of ik alle stoornissen in de tekeningen van Van Straaten kan vinden, en dat lukte vrij makkelijk. Dus had ik een college met alleen maar zijn tekeningen. Ik vond het hilarisch. De studenten vonden het "wel leuk". Toen ik het college op een open dag gaf, lagen de ouders helemaal in een deuk.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Willem van der Does, *Geluk is ook niet alles*. Tips en adviezen voor een beter leven. Met tekeningen van Peter van Straaten. Uitgeverij Scrip-tum, 160 pgs, €17,50

"ACH WELNEE, ER IS NIETS MET JOU AAN DE HAND. JE BENT ALLEEN MAAR HEEL ERG ONGELUKKIG, DAT IS ALLES."

"O, KIND... DIT IS GELUK! ..."

"PAS EEN BEETJE OP JE WOORDEN DIE MAN DAAR IS EEN PSYCHOLOOG!"

Hoe cartoonist Peter van Straaten eredoctor in Leiden werd

Het was Willem van der Does die het idee opperde dat Peter van Straaten een eredoctoraat in de psychologie verdiende. 'Ik heb het destijds geregeld laten vallen tijdens lezingen, maar nooit gedacht dat de toenmalige decaan geneeskunde het een geweldig idee vond.'

In 2011 werd de cartoonist ook daadwerkelijk eredoctor. 'Hij was

wel trots, maar vond het ook raar. Hij heeft nooit iets wetenschappelijks geprobeerd te bewerkstelligen, natuurlijk. Hij was ook terughoudend met het filosoferen erover.'

Binnenkort komt er bovendien een Peter van Straaten Psychologie Prijs, vertelt Van der Does, voor Nederlandse auteurs die de beste beschrijving van een psychopathologische

aandoening maakten – denk daarbij aan persoonlijkheidsstoornissen, depressie of autisme.

Studenten psychologie gaan in het najaar een essay schrijven over een roman naar keuze, en nomineren daarmee dat boek voor de prijs. De prijswinnaar wordt gekozen in een symposium, eind oktober in het Academieggebouw.

I'm ashamed to be British

Brexit stress hits academics

Last week, the Brexit deadline was pushed back to 31 October, leaving students and academics in suspense: if and when Britain leaves the EU, what will it mean for them?

BY VINCENT BONGERS, SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK, SUSAN WICHGERS “It’s often our main lunch-time topic”, says Kenneth Duncan, who is studying the evolution of galaxies and black holes. “Everyone’s wondering what the impact will be”, says Matthew Kenworthy, a British colleague who is conducting research at the Leiden Observatory. “Not just my fellow countrymen here, my Dutch colleagues are wondering about it too. In the worst case, a hard Brexit, Europe won’t fund British researchers any more, which will affect researchers from the Netherlands and other countries too, because there is a lot of international collaboration in disciplines like astronomy.”

“It’s not at all clear whether other parties will provide funds, in that case”, Duncan continues. Moreover, immigration laws might be tightened, meaning that fewer scientists can work in the United Kingdom. Kenworthy: “We really need each other’s knowledge.”

That’s what professors in Oxford are saying too, says Marit de Roij, a *Mare* columnist; she is following up her studies in Leiden with a master’s degree at Oxford. “All anyone talks about is Brexit. It seems to be the only topic, although no one knows exactly what they’re talking about. Privately, I think it’s actually quite funny. Professors constantly share Brexit memes on social media, because it’s a subject close to their heart.”

Brexit could have huge financial consequences for students. A year at Oxford already costs 15,000 Euros, and that could easily treble. “Most students won’t go to Oxford in that case”, De Roij adds. In the meantime, Oxford University is trying to reassure everyone. “They regularly hold meetings where they tell us that the chances that international students will be impacted are small, but they can’t give us any guarantees; they are doing their best to lobby the government.” The students also organise talks to which

they invite well-known politicians for debates. “Recently, they invited Nigel Farage, the Brexiteer. There was a lot of interest for that.”

Things are different in Leiden, says Emily (25), from Britain (she does not want her surname in the paper). She’s doing a master’s degree in History. The university has not actively sought contact with British students, except for posting some information on the website. “The university must realise that students are not just numbers. Imagine that you’re eighteen, just starting on your bachelor’s degree far from home, you really need more support.”

British student Peter Banks (19, International Studies) is glad of the arrangements the universities have made among themselves. “Almost immediately after the referendum, British and European universities arranged to continue working

together. Leiden has a very good partnership with the University of Edinburgh. Those ties will remain, although they need to be put down on paper again very soon.”

Banks has been politically active since he was very young; at present, he’s campaigning for Remain for the Liberal Democrats. “I couldn’t vote because I was only sixteen at the time. One of our campaign leaders was only thirteen. The people voted for this mess, but in my estimate, 85 per cent of my generation want to stay in Europe. If we can’t, any deal is genuinely better than a hard Brexit. The damage is going to be huge otherwise: it will be the most uncertain situation for the British since the Second World War. There will be a gaping legal vacuum, because none of the European legislation will apply, and the pound will plummet. Students who want to study in

Leiden, for instance, would have to pay institution tuition fees, which would mean fewer British students coming to the EU, and the guarantees surrounding the Erasmus programme would disappear. The same would apply to Horizon 2020, the EU subsidy fund for research in innovation. The British academics at Wijnhaven would probably not be able to finish their sensitive study of security issues.”

Despite all the uncertainty, Kenworthy is pleased with the way the Dutch government is providing information for international researchers. “The Dutch Immigration and Naturalisation Service and the government are doing their best to ensure we can stay here after a hard Brexit. But that would mean that we wouldn’t be EU citizens any more, so it would cost us a lot of money, plus all the paperwork we’d

have to plough through. He regards the British politicians as “cowards”, because, frightened of losing votes, they won’t admit that Brexit should be abandoned. “At the moment, I’m ashamed to be British.”

For students, too, these are uncertain times. Emily, for instance, would like to know whether she can hold on to her part-time job at a pub. “Luckily, the council sends us information by post on how things stand, but at the moment, so many things are still unclear.”

She’s even considering taking Dutch nationality when she graduates next year. “I would never have thought about this before Brexit. I’ve built up a life here, so I’d like to stay.”

De Roij expects to have graduated in time to avoid any trouble. “I’m studying here until the summer of 2020, so I’ll have left by then.”

Opinion

Suddenly translations are too expensive

Everything can be translated into English, including snacks in the canteen, says **Bart Braun**. Why is it so hard to get translations, just when internationals want a say?

Finally, we have found that rarest of species – a student who wants to actually do something for university democracy – and suddenly there are problems. Norwegian Viktor Blichfeldt (International Studies) has a seat on the university council for the Democratic Students Party. He does not speak Dutch, or at least, not at a level at which he can participate in university decisions.

At this university, Dutch is the

official language. It’s not just university rules, it’s also laid down in the laws on education, so Dutch is spoken at the university council meetings; Blichfeldt is assisted by a “language buddy” (an interpreter, but cheaper).

The snag is that the council has to discuss documents – policy papers, reports, and so on – but these papers are in Dutch. So, Blichfeldt still can’t do his work for the council properly. The university, however, does not want to have all that paperwork translated into English or Norwegian, just for one student.

Now, if this was just about Blichfeldt, the solution would be easy. We’d give him a crash course in Dutch as a reward for his hard work, and com-

pensate him for any delay in his degree programme. We’d get a PhD position ready for him too – after all, we really don’t want to lose anyone mad enough to both become a member of the university council and to learn to fluent Dutch.

But it’s not just about him.

In the past few years, the university has invested a lot of time and money in its internationalisation programme. The English-language bachelor programmes are overflowing, and about a third of the master’s degree students here are not Dutch. It’s generated millions of Euros for Leiden. Dutch might be the official language of the administrative division of the university, but in many research groups, the main language is English

because the staff come here from all over the globe, too.

And if those people want to exercise their right to be consulted on university decisions – a right that is *also* laid down in the laws on education, after all – it suddenly seems like too much trouble. Suddenly, translations are too expensive.

Ain’t that odd? It was no problem to translate information brochures for students. English-speaking students were sent to fairs all over the world to persuade aspiring students to come to Leiden. The university website is available in two languages, job vacancies are translated into English. Whole programmes too, even when lecturers complained about the amount of trouble it

caused. Adapting the range of food in the canteens to an international cuisine has proved too complicated, but the little notices parked alongside the mind-numbingly boring Dutch lunch have been translated into English, including snacks in the canteen (leaving Dutch people amazed at descriptions like “crispy minced chicken hot dog”).

So, if internationals bring money or labour, translating is no trouble at all. That makes quite hard to believe that translations are really a problem at other times. The politicians want more internationalisation *and* they want Dutch to remain the main language, leaving the universities to sort it out.

BART BRAUN is editor of *Mare*

Daar gáán we weer

Paul Elstak draait op Koningsdag

Hardcore-veteraan Paul Elstak heeft ook nog een gezin, en draait dus niet meer in het buitenland. 'Nu ben ik 's avonds gewoon lekker thuis.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK 'Mijn agenda wordt steeds voller', zegt dj Paul Elstak (53), bekend van onder meer de jaren negentig-hits 'Rainbow in the sky' en 'Promised land'.

'Ik denk dat dat komt omdat ik best wel uniek ben met mijn staat van dienst. Er is niet echt iemand die mijn plaats kan innemen, omdat ik in een hoek zit waar weinig concurrentie is. Ik heb namelijk een breed repertoire en ben bekend in elk genre, van nineties tot freestyle en hardcore.'

Zaterdag 27 april treedt de hardcore-veteraan op in Leiden, tijdens het Kingsday Festival Jus d'Orange.

'Maar de jaren beginnen wel te tellen', zegt Elstak. 'Het is altijd zwaar nachtwerk, dat ik vroeger met minder slaap kon doen. Daarom plan ik tegenwoordig bewust soms wat vrije weekenden in. Ik heb ook nog een gezin.'

Desondanks geeft Elstak nog twee tot zes shows per week, meestal in het zuiden en oosten van Nederland. 'In Gelderland of Brabant zijn de hardere stijlen en grotere festivals te vinden. De Randstad is toch meer *urban*. Het buitenland vermijd ik, dat heb ik in de jaren negentig al zoveel gezien. Het voordeel is dat ik 's avonds dan gewoon lekker thuis ben.'

Elstak is niet alleen bekend onder *diehard* hardcore-liefhebbers, ook studentenverenigingen weten de weg naar zijn muziek te vinden.

Meestal dankzij zijn happy hardcore-repertoire uit de jaren negentig, maar ook met de hits 'Kind van de duivel' en 'Engeltje', die hij in 2017 met rapper Jebroer uitbracht. Officieel is dat geen hardcore, zegt Elstak. 'Dat noemen we freestyle. Maar het is

een meer mainstream geluid dat het mainstream publiek heeft geholpen hardcore meer te waarderen. In Duitsland, Oostenrijk, Nederland en België hebben die tracks een aanzwengelende functie gehad.' Eind deze maand brengen de twee een nieuwe track uit onder de naam 'Soldaat'. 'Dat gaat weer meer in de richting van de happy hardcore, in de stijl van "Rainbow in the sky".'

Hoewel er in de jaren negentig, met de opkomst van de gabberhouse, vaak negatief over het genre werd bericht, merkt Elstak dat dat inmiddels is weggeëbd.

'Destijds probeerden de media het genre echt zwart te maken. Er zou racisme leven in de scene en er zouden veel mensen extreem-rechts en gewelddadig zijn. Maar zo extreem was het helemaal niet. Ik heb me daartegen verzet door te zeggen dat ik daar zelf nooit iets van heb meegekregen. Ja, de gabberlook ziet er stoer en een beetje eng uit voor veel mensen, maar dat wil niet zeggen dat gabbers extreem-rechts, eng of gewelddadig zijn. Drugsgebruik was er natuurlijk zeer zeker, maar dat is er in alle muziekstromingen.'

Voor Elstak is het eind van zijn dj-carrière nog niet in zicht. 'Soms ga ik de deur uit en denk ik: daar gáán we weer. Maar eenmaal op het podium, als je ziet hoe de mensen losgaan op je muziek, ben ik dat weer vergeten.' Mocht het nachtwerk hem toch parten gaan spelen, dan heeft hij wel al een toekomstplan. 'Ik wil nieuw talent begeleiden, van de studio tot aan het draaien. En ik zou graag *motivational speeches* houden in het bedrijfsleven, om te vertellen over de weg naar succes.'

Kingsday Festival Jus D'Orange (met Paul Elstak, The Flexican, Erick E, etc.) Molen de Valk, 27 april, 13:00-23:00 u, €19,50

Een stuk leuker dan studeren

Van een musical schrijven leer je ook veel, ontdekte LUC-student

Marieke Vingerhoets schreef haar eigen musical, waarin ook zeven-tien medestudenten meedoen. 'Ik ben er fulltime mee bezig geweest, meer dan met mijn studie.'

DOOR SUSAN WICHGERS Wat ooit begon als een klein project in haar tussenjaar na de middelbare school, is uitgegroeid tot een theaterstuk met een cast van zeventien mensen. Op 25 april wordt de musical *Corporate* in het Scheveningse Zuiderstrandtheater opgevoerd, geschreven door Marieke Vingerhoets (20).

De cast en iedereen die aan de musical meewerkte, is net als zijzelf student bij het Leiden University College. 'Nadat ik voorzitter werd van de kunstcommissie van LUC, opperde ik dat het misschien wel gaaf zou zijn om een musical te maken', vertelt Vingerhoets. 'Alle elementen die onder die commissie vallen, zoals zang en dans, zitten ook in een musical. En het stuk gaat over onderwerpen die we bestuderen.'

De musical heeft twee verhaallijnen: van Joan, die een biologische boerin wil worden, en die van Roos, de dochter van de baas van De Corporate. 'Dat is een bedrijf dat een monopolie heeft in de landbouwsector, maar eigenlijk staat voor iets groters: het hele economische systeem waarin we leven', legt Vingerhoets uit.

Het idee begon al met haar profielwerkstuk, dat over het kapitalisme ging. Zelf heeft ze altijd op een vrije school gezeten, 'een compleet

andere wereld dan waar ik nu in leef'. 'Die twee werelden hebben heel andere opvattingen over wat waar is.' Als voorbeeld noemt ze genetisch gemodificeerde organismen: de ene wereld beweert dat dat goed is, de andere zegt juist dat alleen biologische landbouw de manier is.

'Die twee kanten moeten naar elkaar gaan luisteren', vindt Vinger-

hoets. 'En dat is ook de moraal van het verhaal van *Corporate*'. Het is een lang proces geweest, zegt ze. 'Ik ben er fulltime mee bezig geweest, meer dan met mijn studie. Maar ik vind het dan ook een stuk leuker dan studeren.'

Gaandeweg ontdekte ze zelf steeds meer lagen in het verhaal. Er zit nu bijvoorbeeld ook een liefdes-

verhaal in, een 'verboden' verhouding tussen bedrijfsdochter Roos en biologische boerin Joan. Goed voor de diversiteit? 'Ja, dat ook', lacht Vingerhoets. 'Maar vooral omdat er geen jongens auditie hebben gedaan voor die rollen.'

Medestudent Annelot Weusten (19) schreef de muziek voor de musical. 'Marieke had het idee wat de

boodschap van een lied moest zijn, en ik vroeg aan een vriend van mij, Mo, of hij de tekst kon schrijven', vertelt Weusten. Daarna ging ze achter de piano zitten om te kijken of ze de sfeer kon vangen. 'Met bepaalde software kon ik het dan zo editen dat het goed klonk.'

Het liefst wilde ze achter de schermen blijven, maar er waren nog allerlei kleine rolletjes over, dus moest ze er toch aan geloven. 'Iemand die even een barman moet spelen, bijvoorbeeld. Uiteindelijk ook wel leuk: kan ik nog wat van de *excitement* op het podium meemaken.'

Vingerhoets speelt zelf niet mee: 'Dat gaat niet, als je ook regie en productie doet. Ik lees alleen een eindmonoloog voor.'

Het podium van het Zuiderstrandtheater is (net als de zaal, met duizend plekken) flink aan de maat. 'Tot nu toe repeteren we in een kleine zaal, maar straks op dat podium moet de cast veel grotere afstanden afleggen. In het paasweekend gaan we drie dagen lang van negen tot vijf repeteren, in het bos, denk ik. Want daar hebben we ruimte om aan de afstand te wennen.'

Er zijn al tweehonderd kaartjes verkocht, zegt ze. 'Bij vijfhonderd halen we de kosten eruit. Misschien lukt dat nog wel: studenten doen altijd alles op het laatste moment. Maar anders is het ook een mooi project geweest waar iedereen veel van heeft geleerd.'

Corporate, Zuiderstrandtheater Scheveningen, 25 april, 20:00 u, €10

'Die relatie tussen twee vrouwen zit er ook in omdat er geen jongens auditie deden.' Foto Nicole Romijn

Het Clubje

Column

Onze Vrouw

Ik had juist een brief gepost aan Loulou, welbeminde vrouw, afglans van het eeuwig licht, zo is het nu eenmaal, toen Notre-Dame de Paris ging branden. Vuur al te letterlijk genomen door een andere vrouw, zo keren de dingen zich.

Vanaf een brug over de Seine ben ik met honderden anderen getuige van de tragedie. We aanschouwen de immense vuurzee met een mengeling van schrik en gelatenheid. Als dat echt het hart van Frankrijk is, heeft iedereen nu pijn. Het skelet van hout gloeit, als laatste levensteken voordat alles verdwenen zal zijn. Mensen zingen zacht geestelijke liederen, een enkeling zit geknield te wenen. As die met de wind meekomt licht op in het schijnsel van lantaarnpalen, als sneeuwvlokjes tegen de nachtblauwe hemel.

Ik lever een levenslange inspanning om te geloven, en meestal slaag ik niet, maar in de Notre-Dame kwam ik soms dichtbij. Het wonderlijke van die kathedraal is dat, ondanks de toeristentroep waar niet aan te ontsnappen valt zodra je de straal van enkele honderden meters rondom haar betreedt, ondanks de massa's die ongeneeslijk blijven flitsen en gapen zelfs tijdens het meest heilige, intieme moment van de katholieke eredienst, ondanks de al langer vervallen staat, zij altijd iets sacraals behoudt. Dat is het mysterie van vrouwen in het algemeen, en van Onze Vrouw in het bijzonder.

In de Notre-Dame komt de kracht van godsdienst dwingend naar voren. De kathedraal is het decor geweest van vele historische gebeurtenissen, een symbool dat geborgenheid verschaft omdat het er altijd was. Maar zij is geen museum, geen 'onbegrijpelijk geworden monument van een vergeten geloof' dat nog slechts vanaf een afstand kan worden bewonderd, zoals Proust vreesde in *La mort des cathédrales*. Hij wees op het unieke van kathedraalen: het zijn de enige monumenten die nog worden gebruikt voor het doel waarvoor ze gebouwd zijn, waarin het verleden levend aanwezig is.

De volgende ochtend in het ziekenhuis leest de psychiater aan ons studenten ontdaan een tekst van Freud voor over rouw en vergankelijkheid. Midden in de Eerste Wereldoorlog, die de vergankelijke aard van zoveel onvergankelijk geachte dingen zo genadeloos had onthuld, besluit hij: 'Wanneer de rouw eenmaal over is, zal blijken dat onze hoge waardering voor de cultuurgooier niet heeft geleden onder de ervaring van hun kwetsbaarheid. We zullen alles weer opbouwen, wat de oorlog heeft verwoest, misschien op vastere grond en duurzamer dan tevoren.'

De psychiater wendt zich tot mij: een arts bouwt ook op. Zijn wil is misschien sterker dan zijn macht, maar ik voel met hem mee.

TIM HOFFMAN is student geneeskunde

‘Het brandalarm horen we niet’

Gebarentaalgebruikers van het Leiden University Centre for Linguistics

Lisa van der Mark (29, onderzoeksassistent LUCL, midden op de foto): 'Wij zijn medewerkers van Leiden University Centre for Linguistics en een aantal van ons is doof. Elke donderdag lunchen we met elkaar en communiceren we in gebarentaal.'

Victoria Nyst (42, universitair hoofd-docent gebarentaalkunde, tweede van rechts): 'Omdat niet iedereen de Nederlandse gebarentaal machtig is, doen we dat in de internationale variant. Elke taal heeft namelijk zijn eigen gebaren. Zelfs het Vlaams verschilt van het Nederlands.'

Van der Mark: 'Ik ben doof en slechtziend. Daarom is het voor mij het prettigst om tactiele gebarentaal te gebruiken; dat betekent dat ik de handen voel van degenen met wie ik gebaar.'

Nyst: 'Ik kan wel horen, maar ik ben met het leren van gebarentaal begonnen toen ik 21 was. Ik studeerde in Leiden Afrikaan-

se taalkunde en ging destijds naar Tanzania voor een talencursus. Toen ik op een dovenschool terechtkwam, begonnen de kinderen over me te gebaren. Dat vond ik zo'n gave ervaring; dat wilde ik leren.'

Nargess Asghari (32, master linguistics, niet op de foto): 'Het is als het leren van elke taal, maar dan leuker. Gebarentaal is een ongewone taal, met veel gezichtsuitdrukkingen. En je kan gewoon blijven communiceren als het in je omgeving lawaaiig is. En ook als je aan het eten bent.'

Van der Mark: 'Iedereen die het wil leren, kan zich bij onze lunch aansluiten. Van de mensen hier konden er een paar het eerst ook nog helemaal niet, terwijl ik nu met hen kan communiceren.'

Marta Morgado (41, PhD gebarentaalkunde, derde van rechts): 'Ik kom uit Portugal. In Nederland zijn heel weinig tolken die internationale gebarentaal op academisch niveau beheersen. Die zijn

allemaal volgeboekt. En als je ouder bent dan dertig moet je die ook nog zelf betalen. Dat is voor mij een groot probleem.'

Nyst: 'Wat erg jammer is, is dat de Nederlandse gebarentaal anno 2019 nog steeds niet is erkend als een minderheidstaal. Terwijl het al honderden jaren de moedertaal van de dovengemeenschap is.'

Morgado: 'In Portugal al heel lang zo!'

Anique Schüller (31, student-assistent LUCL, uiterst rechts op de foto): 'Dat het niet overal serieus wordt genomen, merk je ook op de universiteit. Toen ik in Utrecht studeerde, kon ik sommige docenten alleen maar bereiken per telefoon en niet per mail. Dat werkt voor mij natuurlijk niet.'

Asghari: 'Op de universiteitswebsite van Leiden staan vaak filmpjes, maar die worden niet ondertiteld. Dat zou wel moeten.'

Schüller: 'Het brandalarm op de universiteit is ook alleen maar te horen, maar niet

te zien. In geval van nood is dat gevaarlijk. Ze moeten zwaailichten installeren.'

Van der Mark: 'Dat vind ik ook. En er zou aan de universiteit ook een vak "gebarentaal als tweede taal" moeten komen. Er zijn zoveel talencursussen, maar geen gebarentaal. Wij hebben daardoor ook moeite tolken te vinden. En als we ze al kunnen vinden, moeten we ze zelf betalen. Het zou goed zijn als de universiteit geld voor tolken beschikbaar stelt.'

Asghari: 'De universiteit zou zich inclusiever kunnen opstellen.'

Van der Mark: 'De universiteit wil meer aandacht voor toegankelijkheid en diversiteit. Waarom worden er dan niet standaard gebarentaaltolken ingezet bij de dies, de opening van het academisch jaar en andere grote universiteitsbrede vieringen zoals het 444 jaar bestaan?'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Bandirah

